

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XIV^{то} обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

XLVIII заседание, понеделникъ, 22 декемврий 1908 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Н. Гимиджийски, въ 10 ч. 30 м. прѣди пладне)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни)
Засѣданието се отваря.

Г. секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь В. Александровъ: (Прочита списъка. Отсѣдствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: А. Ангеловъ, М. Бакърджиевъ, Й. Гунчевъ, Г. Динковъ, Д. Драгиевъ, Д-ръ Л. Дѣяновъ, Д. Илиевъ, Х. Конкилевъ, Т. Константиновъ, М. Кърпаровъ, В. Мантовъ, Д-ръ Н. Наковъ, К. Нетковъ, Д. Папазовъ, Г. Радойковъ, Д-ръ Е. Разпоповъ, А. Русевъ, А. Тараторовъ, Т. Теодоровъ и П. Тодоровъ I)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Отсѣдствуватъ 20 народни прѣдставители; има на лице нужното число народни прѣдставители, за да се счете засѣданието за редовно.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобща на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е разрѣшенъ отпускъ на: луковитския народенъ прѣдставитель г. Н. Дѣйковъ — 3 дена; на ломския г. А. Ангеловъ — 3 дена; на анхиалския г. М. Бакърджиевъ — 4 дена; на старозагорския г. Д-ръ Е. Разпоповъ — 2 дена; на трѣнския г. А. Русевъ — 3 дена; на еленския г. Д. Поповъ — 1 день; на борисовградския г. Т. Константиновъ — 4 дена; на тутраканския г. И. Паликрушевъ — 3 дена и на варненския г. Д. Драгиевъ — 2 дена.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпило запитване до г. министра на вътрѣшнитѣ работи отъ народния прѣдставитель г. А. Димитровъ. Това запитване ще бѣде съобщено въ прѣписъ на г. министра на вътрѣшнитѣ работи и своеврѣменно поставено на дневенъ редъ.

Постѣпило е запитване къмъ г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията отъ народния прѣдставитель г. Янко Поповъ, относително управлението на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ въ царството. Прѣписъ отъ това запитване ще бѣде изпратенъ своеврѣменно на г. министра на общественитѣ сгради, който ще опрѣдѣли день, когато ще може да отговори.

Постѣпило е законодателно прѣдложение отъ народнитѣ прѣдставители г. г. П. Паскалевъ и Д-ръ И. Дрѣнковъ, за измѣнение чл. чл. 2 и 3 отъ закона за пенсиитѣ и възнаграждението на поборницитѣ и опѣлченцитѣ отъ 16 януарий 1904 г. Това прѣдложение ще бѣде отпечатано и раздадено на г. г. народнитѣ прѣдставители и своеврѣменно поставено на дневенъ редъ.

Постѣпило е тоже такова прѣдложение отъ народния прѣдставитель г. Д. Каранешевъ, за назначение парламентарна анкетна комисия за разслѣждане дѣлата на бившия кабинетъ г. Рачо Петровъ — Димитъръ Петковъ и Д-ръ Петъръ Гудевъ. Това прѣдложение ще бѣде отпечатано и раздадено на г. г. прѣдставителитѣ и своеврѣменно поставено на дневенъ редъ.

Тѣзи прѣдложения сж подписани отъ нужното число народни прѣдставители.

Има думата г. Петъръ Пешевъ.

П. Пешевъ: Г. Г. народни прѣдставители! Позната ви е ужасната катастрофа, която стана въ Сицилия и Калабрия, вслѣдствие на землетресението, което е унищожило голѣмо число жители италиянци, което е причинило безпримѣрни въ историята нещастия, вслѣдствие на което голѣмо множество се намиратъ въ мизерия. Отъ цѣлия свѣтъ сж се притекли да помогнатъ на нещастницитѣ, които бѣдствуватъ въ тия нещастни мѣста. Мисля,

че е длъжност и на българския народъ, чръзъ народното прѣдставителство и чръзъ правителството, да се притече на помощ на тия злопастници, като се вотира една помощ отъ 50.000 л. Известно е съчувствието на италианския народъ къмъ българския народъ, както и за свободата на всички страждущи народи. Тѣй щото, отъ наша страна симпатията къмъ тоя народъ ще бѣде напълно оправдана и вотътъ на Народното събрание ще бѣде единъ актъ на милосердие.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Правителството възприема съ готовностъ туй човѣколюбиво прѣдложение на г. Пешева, присъединява се къмъ него и ви моли единодушно да гласувате тази скромна помощ за пострадалиятъ толкова десетки хиляди добри италиански граждани — жертва на природни стихии. (Ржкоплѣскане отъ всички страна)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Констатирамъ, че прѣдложението на г. Пешева се приема единодушно, съ аklamация.

Мнозина прѣдставители: Вѣрно!

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Пристъпваме къмъ дневния редъ: на първо мѣсто, докладъ отъ бюджетарната комисиия.

Има думата докладчикътъ г. Георги Копринаровъ да докладва бюджетопроекта за приходитѣ на царството за 1909 г.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Бюджетъ

за приходитѣ на царство България за 1909 г.

Глава I.

Данъци.

а) Прѣки

§ 1. Поземеленъ данѣкъ $\left\{ \begin{array}{l} \text{Отъземитѣ} \\ \text{„ лозята} \\ \text{„ горитѣ} \end{array} \right\} 20.000.000 \text{ л.}^*$

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 1 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 2. Данѣкъ върху сградитѣ — 3.400.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 2 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 3. Пжтенъ данѣкъ (11% върху данѣцитѣ по §§ 1, 2, 4, 5, 6, 8 и 9) — 3.960.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Рангелъ Яневъ.

Р. Яневъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ се казва пжтенъ данѣкъ 11% върху данѣка въ изброенитѣ параграфи; обаче законопроектътъ за бюджета на държавата не е миналъ на трето четене, той не е станалъ, разбира се, законъ и ние не сме утвърдили тия доходни пера съ нашия вотъ, та прѣдварително тѣ не може да се гласуватъ, може би на трето четене да се измѣнятъ. Заради това, какъ ние сега ще гласуваме 11%, когато ние пѣмаме единъ законъ, съ който да се гарантиратъ дѣйствително тия приходи? По-напрѣдъ трѣбва да мине на трето четене законопроектътъ за бюджета на държавата, да стане законъ, да прѣдвидимъ тѣзи приходи, да ги гласуваме окончателно съ нашия вотъ, че тогава да гласуваме приходитѣ на държавата. Какъ можемъ така да ги гласуваме, безъ да сме гласували законопроекта?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисли, че прѣдложението на г. Янева е справедливо, но снощи г. г. народнитѣ прѣдставители изявиха желание, щото при третото четене на законопроекта за бюджета да се турятъ точно цифритѣ, а тѣ не могатъ да се турятъ, ако не гласуваме по-напрѣдъ бюджетопроекта за приходитѣ. Обаче, ако Народното събрание одобри мнѣнието на г. Янева, и азъ съ благодарностъ ще го приема: да се гласува по-напрѣдъ законопроектътъ за бюджета и подиръ да се гласува бюджетопроектътъ за приходитѣ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Иванъ Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ още единъ пжтъ ще взема думата, за да ви помоля, а главно финансовия министъръ, ако е възможно, да изключимъ отъ този данѣкъ по § 3 беглика. Азъ разбирамъ, че е трудно хазната да се лиши отъ 300—400 хиляди лева, но имайте прѣдъ видъ, г. г. народни прѣдставители, че нашето скотовѣдство е въ зачатѣка си, че по други отрасли ние даваме премии и насърчения, а тукъ, вмѣсто да намалимъ този данѣкъ, който е останалъ още отъ турско врѣме — самото му име „бейликъ“ показва това — ние го увеличаваме съ 5—6 ст. Ето защо, ако е възможно, ще моля г. министра да се съгласи да се махне 11% поне върху беглика. Ще кажете, това прави 400.000 л.! Готовъ съмъ да вдигна ржка, ако само тѣ не ви достигнатъ да се попълни бюджетътъ, да гласувамъ свръхсметенъ кредитъ.

Отъ мнозинството: А-а-а!

И. Хаджиевъ: Азъ ви казвамъ, че съмъ готовъ да направя това, за да освободимъ овцетъ отъ бегликъ. Съ туй ще подпомогнете на скотовъдството.

Д-ръ Г. Калинковъ: Нѣма да гласуваме свръхсметни кредити.

И. Хаджиевъ: Азъ зная положително, че г. министърътъ на финанситъ нито ще иска свръхсметни кредити; недѣйте се зазира. Но азъ ви казвамъ, че ако за тия 400.000 л. е нужно да гласуваме свръхсметенъ кредитъ, когато да е занепрѣдъ, азъ бихъ по-лесно вдигналъ рѣка за него, отколкото сега да наложимъ на овцетъ новъ данѣкъ, или да увеличимъ беглика съ нѣколко стотинъ хиляди лева.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Хаджиевъ! Трѣбваше да имате прѣдъ видъ, че това, което искате, на второ четене се гласува вчера.

И. Хаджиевъ: Не е; окончателно не е минало.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Никола Холевичъ.

Н. Холевичъ: Дѣйствително, спомни се гласува въ законопроекта за бюджета една връхнина като пѣтна повинностъ, обаче той още не е окончателно приетъ, така щото, бѣлѣжката на г. Янева е основателна.

Не бѣше толкова правъ г. министърътъ на търговията и земледѣлието, като казва, че какво е това: едно сѣмейство, като има 20 овци, по 2 гроша, ще плаща 40 гроша. Ако има, г-да, несправедливъ данѣкъ у насъ, то е най-много бегликътъ, защото той не е данѣкъ за паша на овцетъ: държавата има свои мѣста за паша — гори и пасбища, отъ които тя взема своята такса. Има лѣсничей, които опрѣдѣлятъ, по колко ще трѣбва да се плати за добитѣкъ, който пасе въ държавна гора, а държавнитѣ совати се даватъ на търгъ. Остава всѣки, който има овце, да ги пасе въ своята земя, на която плаща поземеленъ данѣкъ. Вънъ отъ туй, овцевъдството у насъ заслужва поддържане и по други съображения. Колкото земледѣлието у насъ се развива и повдига съ новитѣ усъвършенствования, толкова обработваната земя отъ день на день расте и ние имаме нужда отъ възвръщащето естественитѣ сили на почвата, а то най-евтино става чрѣзъ овцетъ. Тѣ поддържатъ чрѣзъ дѣвчене на трѣва и чрѣзъ изпражнения по-скоро и по-евтино върху една земя онова, което се взема отъ нея при нейното разработване. По тия съображения азъ намирамъ, че не само не трѣбва да облагаме овцетъ съ особенъ данѣкъ, но овцевъдството заслужва даже и насърчение. Заради туй азъ се присъединявамъ къмъ мнѣнието на г. Хаджиева и моля поне тукъ да бждемъ по-великодушни, да отиѣнимъ поне тия 400.000 л., тъй като вѣрвамъ, че при тази искреностъ, съ която г. министърътъ

на финанситъ е съставилъ бюджета за идущата година, сѣ ще се намѣри единъ излишѣкъ отъ 400.000 л., защото дефицитътъ е съвършено изключенъ — даже на нѣкои мѣста, както каза и самъ г. министърътъ, прѣдвидени сѣ нарочно по-малко приходи, за да нѣма дефицитъ. По тия съображения азъ мисля, че не рискуваме много, ако отиѣнимъ тази сума отъ бюджета. Заради туй азъ моля Народното събрание да уважи прѣдложението на г. Хаджиева и да унищожи пѣтната повинностъ 11% върху беглика.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Недѣлчо Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние досега прокарахме сума бюджети.

Отъ мнозинството: И този ще прокараме.

Недѣлчо Георгиевъ: Зная, че всички ще прокараме; ще прокараме и тоя, като стоимъ до 6½ ч. сутринта. — Прѣди всичко, самата система, по която данѣцитъ у насъ сѣ разпрѣдѣлени, е много несправедлива. Новото сега, когато разглеждаме бюджетопоекта, да измѣняваме системата е невъзможно — трѣбва да стане измѣнение на законитѣ; но като имамъ прѣдъ видъ друго едно нѣщо, че земледѣлцитѣ сѣ едничкитѣ, които сѣ обложени съ десетѣкъ — на десетъ едно — а пѣкъ чиновницитѣ, които сѣ гарантирани, плащатъ 2%, още повече сега, като облагаме съ 11% съразмѣрна пѣтна повинностъ, противъ което не сме — понеже го желаемъ по-отрано — за да бждемъ по-справедливи, менѣ ми се струва, че ако земледѣлцитѣ се облагатъ съ 11%, чиновницитѣ трѣбва да платятъ 15% — тъкмо тогава се равняватъ.

Затуй, като имамъ прѣдъ видъ тази несправедливостъ, азъ ще настоявамъ, върху беглика да не туряме никаква пѣтна повинностъ; защото единъ селянинъ, като има 30 овце, не може да вземе отъ тѣхъ никакъвъ капиталъ — едва-ли може да му послужатъ за облѣкло, и него облагатъ съ 1 л. и 35 ст. пѣтна повинностъ, а пѣкъ чиновникъ, който получава 2.000 л., ще плати по-малко пѣтна повинностъ, отколкото тоя земледѣлецъ, който има 80 декара земя. Ако искате да не страда хазната, или да се не принуждаватъ за свръхсметни кредити, нека се съгласимъ да се увеличи пѣтната повинностъ върху данѣка на чиновницитѣ, а да освободимъ беглика, защото скотовъдството у насъ и безъ това е останало много надирѣ; едвѣмъ нѣкъдѣ се заражда на ново. Затуй азъ прѣдлагамъ, да не разхвърляме пѣтна повинностъ върху беглика.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Кръстю Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ по-скоро бихъ молилъ г. министра на финанситъ да не налага двоенъ налогъ върху патента за право

продаване и фабрикуване спиртни питиета по тази проста причина, защото тѣзи патенти сѫ прѣмного обложени, а сега се облагатъ съ още повече врѣхнини, общински, а така сѫщо и окръжни.

Относително беглика, азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ да се загрижи сериозно, щото въ държавния бюджетъ на нашето царство занаяпрѣдъ данѣкъ подѣ името бегликъ, и въобще бегликъ, да нѣма. Както всички знаемъ, бегликътъ не е нищо друго, освѣтъ поземеленъ налогъ. Азъ и другъ пѣтъ сѣмъ ималъ случай да кажа това, което сѣмъ чулъ отъ единъ старецъ, който казва, че плащалъ бегликъ на 10 овце една овца. Занаяпрѣдъ у насъ трѣбва да има това, което по турски се казва „отлакне“, а по български — „трѣвнина.“ Овчаритѣ, които пасатъ стадата си по планинитѣ, трѣбва да си платятъ трѣвнина. То е общински налогъ, който и днесъ сѣществува и който трѣбва да се уригулира, като се вземе прѣдъ видъ, щото държавата да не взема беглика, а общината, и по тоя начинъ да се увеличи общинскиятъ налогъ, та да може да стане намаление на общинскитѣ врѣхнини, които навсѣждѣ сѫ прѣкомѣрни.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Славчо Тенчовъ.

С. Тенчовъ: Г. г. народни прѣдставители. Понече по този § 3 се иска да се обложи бегликътъ съ 11% пѣтна тегоба, азъ се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието на г. г. Холевича и Хаджиева и нѣкои други, които ги подкрѣпиха, да не бѣде обложенъ той съ 11% пѣтна тегоба затова, защото този бегликъ даже и при сегашната система, г. г. народни прѣдставители, не е поносимъ: у насъ даже 90% отъ стопанитѣ, които иматъ овце, не ги иматъ за печалба, а просто, за да извлѣкатъ отъ тѣхъ облѣкло и други нѣкои такива работи. Така щото, щомъ не ги развѣждатъ съ цѣль да печелятъ, не бива да ги облагаме съ тежки данѣци, които и сега се взиматъ. Прѣди всичко, за да обложимъ съ данѣкъ извѣстно занятие, споредъ мене, би било по-добрѣ, прѣди да пристѣпимъ къмъ това, да разгледаме кое какъвъ доходъ има и тогава да се обложи съразмѣрно съ дохода. Ето защо азъ намирамъ, че този данѣкъ, който искате да се обложи върху беглика, е съвършено несправедливъ. Не бива да го облагаме, защото и сега сѫ тежко обложени.

Туй бѣше моето мнѣние и съ туй искамъ да кажа, че не е справедливо и не трѣбва да облагаме беглика съ пѣтна тегоба.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Драганъ Чапъровъ.

Д. Чапъровъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣкои отъ г. г. прѣждеговорившитѣ казаха, да се не облага бегликътъ съ пѣтна повинностъ. Азъ ще кажа да не облагаме нищо. Много страшно мнѣние

и разсѣждение! Като че ли ние сме пратени тукъ всичко да искаме, а нищо да не даваме. Когато искаме, съ акламация посрѣщаме, а когато даваме, всички викаме. Като че държавата има нѣкъдѣ минни да копае и да посрѣща разходи. Защо да не се облага бегликътъ съ пѣтенъ данѣкъ? Кѣдѣ пасатъ овчаритѣ своитѣ овце, на коя земя?

Недѣлчо Георгиевъ: На собствената си земя.

Д. Чапъровъ: Това не е вѣрно, че на общинска мера или на общинска гора; никѣдѣ нѣма общински мери и гори — тѣ сѫ държавни. Азъ поне тѣй знамъ, че тѣ сѫ държавни. За да ви докажа, че тѣ сѫ държавни, ще ви кажа това: прѣди нѣколко дена имаме да разрѣшимъ единъ въпросъ на едно село; вдигнало се селото и отива та завладѣва мерата и гората, по държавата си ги взема. Това показва, че тѣ сѫ държавни и за пашата на тѣзи овце или кози, които ще пасатъ тамъ, всѣки е длъженъ да заплати нѣщо. Азъ питамъ: единъ овчаръ, който има 100—200 овце, ако си купи частна паша, колко ще плати на глава? Защо да не дадемъ нѣщо на държавата? Азъ сѣмъ на мнѣние, не само да се плати подобенъ данѣкъ, но ако имаме възможностъ, имаме джамбазии, търговци, които пасатъ до 400—500—1.000 глави добитѣкъ на общински земи и ние нѣмаме законъ, върху който да се облѣгаме, да ги обложимъ за тази паша. Заради туй всѣки, който има добитѣкъ, е длъженъ да заплати бегликъ. Правъ бѣше г. министърътъ, когато оня денъ заявяваше, че ако оставимъ беглика на общинитѣ, тѣ ще ги облагатъ по 1 л. Трѣбва да вѣрваме, че ще ги облагатъ. Това е вѣрно, защото общинитѣ ще знаятъ да използватъ тоя данѣкъ. Азъ сѣмъ на мнѣние и прѣдлагамъ, нищо да се не отхвърля и моли г. г. народнитѣ прѣдставители да гласуватъ пѣтния данѣкъ върху беглика.

С. Тенчовъ: Никой не казва, че не трѣбва да се плаща пѣтенъ данѣкъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ напълно сподѣлямъ мнѣнието на г. Чапърова. Правятъ се различни сравнения. Нѣкои отъ г. г. земледѣлческитѣ народни прѣдставители правятъ сравнение между заплатата, която получава чиновникътъ, и между онуй, което плащатъ, като поземеленъ данѣкъ, селянинътъ или гражданинътъ. Но азъ ще ви кажа, че този, който има 50 декари ниви, ще плаща пѣтенъ налогъ 11%; защо онзи, който има 200 овце, да не плати пѣтенъ налогъ? Азъ не мога да разбера тая работа. Този, който има 200 овце, гледа ги по-добрѣ, той по-скѣпо продава своитѣ агнета, по-скѣпо продава вълната и пр. Но недѣйте става защитници на тѣхъ. Вие не защищавате болшинството отъ народа, а защи-

щавате себе си. Г. г. народни прѣдставители! Който има 10 овце, той мѣтно плаща беглика — това е вѣрно — но който има 200 овце, той се изплъзва, подъ прѣдлогъ, че спасява дребнитѣ скотовѣдци. Това сѣщото правило бѣше и за пѣтния налогъ върху прѣмитѣ данѣци, върху поземелния налогъ, както когато се говорѣше за училищнитѣ доходи и когато поменахъ отъ трибуната, че трѣбва да се плаща училищенъ налогъ върху вноса и износа. Тогава г. Холевичъ каза: „Какво правишъ“, защото той скоро си направи смѣтката, че той най-много ще плаща за износъ. Тѣй и сега съ пѣтния налогъ върху прѣкия данѣкъ г. Холевичъ ще плаща повече. Да, г. Холевичъ ще плаща повече, но и г. Савовъ и г. Чакъровъ ще плащатъ, па и всички, които иматъ повече земя, а ние за това сме се борили — който има, той да плати.

Вънъ отъ това, ние трѣбва да вземемъ актъ отъ декларацията на г. министра на търговията и земледѣлието, направена снощи, а ти е цѣнна, ти трѣбва да се прѣцѣни — бегликътъ ще се замѣни съ онзи данѣкъ...

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Подходящия.

С. Савовъ: ... не подоходенъ налогъ, а общински налогъ. А това е голѣма декларация, г. г. народни прѣдставители, и ние, ако я осмислимъ, ще направимъ най-голѣмата справедливостъ.

А. Стамболийски: Това е прѣдизборна работа.

С. Савовъ: Г. министерътъ на финанситѣ направи една смѣла крачка, но малко се постресна отъ вчерашния крѣчмарски митингъ, което азъ не желая да става, та имъ отстъпихме $\frac{1}{10}$ отъ това право. Ние не трѣбва да се страхуваме отъ крѣчмарски митинги и офицерски заплашвания, защото ние не прѣдставяваме само крѣчмаритѣ и офицеритѣ, а цѣлия български народъ. Ако останемъ на такава почва да се боримъ, тия г. г. крѣчмари и офицери се много лѣжатъ, защото ние защитаваме интереситѣ на цѣлия народъ. Когато искаме, сме смѣли, но когато ще облагаме, трѣбва да бждемъ 10 пѣти по-смѣли, защото тамъ, при облагането, е мурафета да бждемъ смѣли, а не отстъпчиви, понеже виждате какъ скоро подупиха биренитѣ фабриканти и крѣчмаритѣ своята тежестъ. Азъ бихъ желалъ да почувствуватъ изъ единъ пѣтъ и останалитѣ съсловия, та да протестиратъ, но ние забѣлѣзвате, че болшинството отъ българскитѣ граждани производители не протестиратъ, а само частъ отъ тѣхъ, меншеството, крѣчмаритѣ. Азъ съмъ партизанинъ да се монополизира крѣчмитѣ въ България, защото тѣ сѣ язва на нашата държава — тамъ е спѣването на нашия земледѣлецъ, на нашиятъ култури, тамъ се убива частната инициатива, защото всичко направено въ училището, въ крѣчмата се разваля; всичко направено въ читалището, въ общинския съвѣтъ, въ крѣчмата се разваля. Вие не трѣбва да се

страхувате отъ крѣчмарски митинги, които иматъ партизанска цѣль. Тожe не трѣбва да се страхувате и отъ офицерски заканвания, защото тукъ сериозни думи се говорятъ. Вчера имаше една барикада отвънъ. Много злѣ се маматъ тѣзи господиновци, като даватъ примѣръ на тѣлпитѣ: не съ тѣлпи ще се заплашва Народното събрание. Какво значи това? Това значи да се борятъ противъ българския народъ, когото ние прѣдставяваме тукъ.

Но другъ, по-важенъ въпросъ, мисля, се засегна отъ г. Янева, поддрѣпенъ отъ г. министра на финанситѣ, и азъ искамъ на него да дойда; то е да се гласува по-рано законопроектътъ за бюджета на държавата, защото на трето четене могатъ да станатъ нѣкои измѣнения и тогазъ ще бжде разумното да гласуваме бюджета за приходитѣ на царството. Та ето защо азъ правя прѣдложение и моля г. прѣдседателя да се съгласи да тури на гласуване, желяе ли народното прѣдставителство да се прочете на трето четене законопроектътъ за бюджета на държавата и слѣдъ това да се чете бюджетопроектътъ за приходитѣ на царството. Това е моето прѣдложение и то е най-справедливо направено, защото при третото четене за приходитѣ на държавата може да станатъ нѣкои измѣнения, а тогазъ вече ще гласуваме приходитѣ. Ето защо съ толкова думи азъ искамъ да свърша.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Недѣлчо Топаловъ.

Н. Топаловъ: Г-да! Слѣдъ казаното отъ г. Савова, остава малко да прибавя само.

Дебатитѣ, които се повдигатъ, не сѣ въ основа поставени. Повдига се въпросъ, да-ли бива да обложимъ беглика съ пѣтенъ данѣкъ. Азъ поставямъ другъ въпросъ, особено на г. г. земледѣлцитѣ, които наравно съ насъ сѣ агитирали противъ пѣтната повинностъ: сега ще бжде ли добръ да се остави старата пѣтна повинностъ на лице?

Н. Георгиевъ: Не е добръ да остане на човѣкъ.

Н. Топаловъ: Тамъ е въпросътъ. Е добръ, кѣдѣ да туримъ тоя данѣкъ? Естествено на капитала.

А. Стамболийски: На чиновницитѣ.

Н. Топаловъ: Само на чиновницитѣ ли, г. Стамболийски? Но позволете тогава и Вие сте чиновникъ на вашето дружество, тогава и на Васъ да туримъ.

А. Стамболийски: Ако съмъ чиновникъ, и на мене да се тури.

Н. Топаловъ: Въпросътъ е, че трѣбва да се постави този данѣкъ на капитала. Кѣдѣ е капиталътъ? Той е вложенъ въ овцетѣ, той е вложенъ въ земитѣ, вложенъ е още въ редъ артикули и нѣща. Е добръ, ако ние поставимъ по този начинъ въпроса, тогава ще бждемъ на чисто. Другъ е въ-

просът, да-ли ние трѣбва да изключимъ извѣстенъ капиталъ отъ извѣстенъ данѣкъ. Ние сега приемаме по принципъ, че ще трѣбва да се облага всѣки капиталъ и всѣки доходъ съ пѣтенъ данѣкъ затуй, защото личниятъ данѣкъ е не само неудобенъ, а той е пакостенъ. Съгласяваме се върху единъ принципъ тоже, че ние не можемъ да търпимъ една данѣчна система, която пада на лица, безъ да се взема въ съображение, безъ огледъ на неговото имотно състояние, на неговитѣ доходи. Е добръ, когато ние така разсждаваме, тогава, естествено, ние би трѣбвало да възприемемъ принципа, че тоя данѣкъ ще трѣбва да легне на капитала и на прихода, а ако е така, то безспорно е сега, че трѣбва да го наложимъ на всички капитали и не можемъ да изключимъ нито единъ капиталъ. Когато дойдемъ единъ денъ да разсждаваме тукъ, извѣстенъ капиталъ какъвъ доходъ дава, тогава можемъ да отдѣлимъ извѣстенъ капиталъ и неговия приходъ да обложимъ или не. Но когато ние тукъ безъ огледъ на капитала, облагаме дохода и самия капиталъ, менъ ми се струва, че ще бѣде съвсѣмъ неоснователно да изключимъ единъ капиталъ и да обложимъ другъ. Азъ прѣдполагамъ, че ние тукъ ще бѣдемъ напълно съгласни и затуй ще възприемемъ принципа за пѣтния данѣкъ, прокаранъ въ § 3 отъ настоящия бюджетопроектъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Арабаджиевъ.

Г. Арабаджиевъ: Понеже въпросътъ е доста обясненъ, затуй прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитѣ. Моля ония, които приематъ това прѣдложение да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Има думата г. министрътъ на търговията и земледѣлието.

Министръ А. Ляпчевъ: Г. г. прѣдставители! Мисля, че въ самия начинъ на спора има една голѣма погрѣшка. Снощи се разглежда въпросниятъ законопроектъ за бюджета, дѣто е прѣдвиденъ процентътъ отъ 11%, който ще замѣни личната те-гоба за пѣтицата. Прие се на второ четене. Прието това на второ четене, дадена е вече една законна норма, по която ще се опрѣдѣлятъ приходитѣ. Споредъ тази законна норма, не можете вие сега да гласувате иначе опрѣдѣленитѣ приходи отъ пѣтната повинностъ, гласуваниѣ приходи на държавата, освѣтъ както иска тази норма. Ще дойде послѣ време, когато да се гласува самиятъ законопроектъ за бюджета на трето четене. Ако този законъ вие искате да измѣните, какъ можете да го измѣните? Разбира се, нѣма да го гласувате членъ по членъ, а ще гласувате специално прѣдложение за измѣнение, подкрѣпено отъ нужно число прѣдставители и пр., и ако се одобри то, тогава не ще съмнѣние, ще

се измѣни и онова. Нѣма защо сега да водимъ споръ и да приповтаряме всичко онова, което сме говорили снощи. Ето защо азъ ви моля да приемете това, което изисква редътъ, че гласуваното на второ четене снощи 11% върху еди-кои си прѣки данѣци създава еди-какъвъ приходъ.

Сега има само другъ единъ въпросъ, по който се допитватъ народнитѣ прѣдставители, и то е слѣдующиятъ: да-ли 11% тѣй, както вотирахме снощи, отговарятъ на тази сума 3 милиона и толкова си хиляди лева. Тамъ е въпросътъ, който прѣдстои сега да се разисква — отговаря ли или не? Г. министрътъ на финанситѣ ви казва, че отговаря. Отъ никого отъ васъ не чухъ оспорвания, че не отговаря. Ще се вотира и ще се свърши работата. Ще дойде на трето четене законопроектътъ за бюджета и тогава по специалния редъ, съ специално прѣдложение ще направите какъвто искате; тогава ще става що ще става.

И. Хаджиевъ: Не само отговаря, ами надминава съ 5—600 хиляди лева.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 3, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 4. Воененъ данѣкъ — 2.900.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 4 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 5. Бегликъ (на овцѣтъ по 40 стотинки и на козитѣ по 60 стотинки) — 4.000.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 5 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Р. Яневъ: Искамъ думата, г. прѣдседателю, какъ така?

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 6. Данѣкъ върху занятията — 5.750.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 6 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Р. Яневъ: Исканъ думата, г. прѣдседателю, по § 5.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Не съмъ Ви чулъ.

Р. Яневъ: Какъ така не сте чули? Туй е скандалъ! Какъ може така. Не сте правъ, г. прѣдседателю! Азъ искамъ думата, а вие не ми я давате.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: § 5 се гласува и прие.

Р. Яневъ: Какъ се прие?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Яневъ, дайте възможност да продължаваме.

Р. Яневъ: Не мога да ви дамъ възможностъ. Азъ ще говоря по § 5. Азъ искахъ думата и трѣбва да ми се даде!

Нѣкои прѣдставители: А-а-а!

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Вие искате думата, когато се гласува.

Р. Яневъ: Искахъ думата, прѣди да се гласува. Азъ народенъ прѣдставителъ ли съмъ, или съмъ нѣкое частно лице? Туй е скандалъ! Това не е демократизъмъ, това е стамболовизъмъ. Това само единъ Добри Петковъ може да го направи, а не Гимиджийски! (Ржкоплѣскане отъ земеделчиската група)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля г. Янева да седне на мѣстото си. (Квесторътъ г. Арабаджиевъ отива да го усмири)

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 7. Училищенъ налогъ (10% върху данъцитѣ по §§ 1, 2, 4, 5, 6, 8 и 9) — 3.800.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата по § 7 г. Савовъ.

С. Савовъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ трѣбва да се кажатъ само нѣколко думи.

Г. Шиваровъ: Внимавайте кой иска думата, за да не става янлѣшлѣкъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Тукъ не трѣбва да става янлѣшлѣкъ. За да не става янлѣшлѣкъ, дайте възможностъ чрѣзъ типината да не става това.

С. Савовъ: Относително § 7 трѣбва да се кажатъ нѣколко думи.

Въ този параграфъ бѣше прѣдвиденъ 24% върху данъцитѣ, прѣдвидени въ § 3. Обаче трѣбва да констатираме, че за пръвъ пътъ въ България министритѣ се вслушватъ въ гласа на своитѣ депутати; за пръвъ пътъ министритѣ и бюджетарната комисия начело на всички народни прѣдставители се вслушаха въ народното прѣдставителство и се съгласиха да се намали тази цифра отъ 24% на 10%. Не остава друго нищо, освѣнъ да имъ се благодари. Ето защо азъ моля да се гласува този параграфъ, както се докладва.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: И за този налогъ моля г. министра на финанситѣ да се погрижи, щото занаяпрѣдъ да

не сжществува въ нашия бюджетъ. То е една върхнина. Ако трѣбва да сжществува добавъченъ данѣкъ, добавѣчни върхнини, тогава турете санитаренъ налогъ и не знаая какѣвъ си. Затова моля занаяпрѣдъ, да нѣма училищенъ налогъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 7, както го е приела комисията — съ училищенъ налогъ 10% върху данъцитѣ по §§ 1, 2, 4, 5, 6, 8 и 9, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„б) Косвени.

§ 8. Патентъ за правопродаване и фабрикуване тютюнъ — 265.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 8 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 9. Патентъ за правопродаване и фабрикуване спиртни питиета — 1.500.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Моля г. министра на финанситѣ да нареди, чрѣзъ едно окръжно, да се раздѣлятъ българскитѣ питиепродавци на разреди справедливо. Азъ знаа случаи такива, че които сж били III класъ, сега ги турятъ I класъ, неправилно. Моля да се обърне на това внимание — справедливо да се облагатъ питиепродавцитѣ.

Д-ръ С. Даневъ: Много е желателно това — и азъ се присъединявамъ къмъ казаното отъ г. Мирски.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Бѣхъ прѣдвидѣлъ по този параграфъ сумата 2.500.000 л., защото мислѣхъ да повиша данѣка на патента на питиепродавцитѣ; но понеже въ бюджетарната комисия намѣриха за добръ да оставимъ този данѣкъ засега, затова и азъ се съгласихъ да свалимъ тази цифра отъ 2.500.000 л. на 1.500.000 л.

Колкото се отнася до несправедливоститѣ, за които г. Мирски говори, ако има несправедливостъ, г. г. народни прѣдставители, то е, че този, който трѣбва плати патентъ I разредъ, плаща III разредъ. Постоянно да има разпавии за това. Та несправедливостта е въ ущърбъ на държавата, а не въ ущърбъ на питиепродавцитѣ.

И. Хаджиевъ: Азъ да ви кажа случай, дѣто единъ питиепродавецъ плащаше вчера патентъ III разредъ, а сега — II разредъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Хаджиевъ, дайте възможност да се чува и да вършимъ работа.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 9, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 10. Мита отъ вносни стоки — 20.000.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 10 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 11. Мита отъ износни стоки — 1.400.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 11 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 12. Магазинажъ, статистическо право, пломби, такси и пр., събирани отъ митниците — 650.000 л.“

В. Георгиевъ: Азъ ще моля, ако е възможно, пломбитъ отъ 5 ст. да станатъ на 10 ст.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 12, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 13. Акцизъ отъ мѣстни и иностранны пития и отъ разни колониялни стоки — 10.900.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 13 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 14. Абонаментъ отъ сода и лимонада — 80.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 14 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 15. Акцизъ отъ суровия мѣстенъ и иностраненъ тютюнъ — 900.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 15 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 16. Фабрикуване тютюнъ (бандероли) — 16.500.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ § 16 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„в) Държавни привилегии.

§ 17. Отъ соль (акцизъ, мито и продажба) — 4.600.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитъ прѣдставители приематъ § 17 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 18. Отъ цигарени книжки и гилзи — 2.700.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 18, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 19. Отъ кибритъ — 1.100.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитъ прѣдставители приематъ § 19 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 20. Отъ карти за игра — 85.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитъ прѣдставители приематъ § 20 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава II.

Берии.

§ 21. Сждебни мита — 270.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Ако г. министърътъ на правосъдието, като занятъ може би съ други работи, не е обърналъ още внимание на едно задължение на демократическата партия къмъ българския народъ, азъ моля на това да обърне внимание г. министърътъ на финанситъ и поне присѣтствующитъ му тукъ другари. Ние имаме задължение да направимъ мировото правосъдие безплатно, т. е. да не вземаме 1% мито и 1 л. отъ призовка. Азъ лично не съмъ на това мнѣние; азъ съмъ на мнѣние, че справедливостта изисква да се намалятъ сждебнитъ и канцеларски мита въ мировото сдилище и бихъ желалъ прѣвъ януарий още да се сезираме съ единъ законъ за намаление мировитъ призовки по 1/2 л., намѣсто единъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 21, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 22. Канцеларски мита — 85.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 22 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 23. Крѣпостни мита — 650.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 23 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 24. Актови мита — 600.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 24, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 25. Мита отъ имоти, придобити по безвъзмезденъ начинъ — 150.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 25 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 26. Написване и регистриране обезателства, полици и пр. — 150.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 26 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 27. Засвидѣтелствувания, справки, прѣписи и други подобни — 250.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 27 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 28. Право за касационни жалби, оставени безъ послѣдствие — 35.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 28, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 29. Гербови марки и мѣнителници — 5.200.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 29 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 30. Задгранични паспорти — 300.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 30 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 31. Разни берии, събирани отъ мюфтийствата — 40.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 31 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 32. Билети за продажба и свидѣтелства за ступанствуване едъръ добитѣкъ — 40.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 32 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 33. Позволителни билети за ловъ — 35.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 33 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)
„§ 34. Такси отъ заможни ученици — 20.000 л.“

В. Георгиевъ: На-ли бѣха 250.000 л.?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Помните добръ, че вие се произнесохте, че такситѣ, които се събиратъ отъ гимназитѣ и отъ училищата въобще, ще оставатъ пакъ за сиромашкитѣ дѣца въ гимназитѣ. Азъ бѣхъ на мнѣние да се прѣдвидятъ въ приходитѣ, но да се прѣдвидятъ и въ разходитѣ, тъй щото да се изпълни вашата воля — тѣзи пари да служатъ за сиромашкитѣ дѣца. Но въ разходния бюджетъ вие не прѣдвидѣхте кредитъ; затова го заличихме и отъ приходния бюджетъ и такситѣ ще останатъ тъй, както досега, като единъ видъ оборотни суми: ще се взематъ отъ богатитѣ дѣца и ще се даватъ на сиромашкитѣ, безъ да минаватъ прѣзъ Смѣтната палата, безъ да минаватъ прѣзъ отчетността. Тука турихъ 20.000 л. за такси отъ нѣкои училища, които аска сж се внасяли и по-напрѣдъ въ държавната каса, като, напр., отъ Военното училище, отъ нѣкои земледѣлчески училища и пр.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 34, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава III.

Глоби.

§ 35. Глоби, наложени на чиновницитѣ по всичкитѣ вѣдомства — 40.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 35 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 36. Глоби за ненаврѣменно изплащане прѣжитѣ данъци — 400.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Този данѣкъ е единъ данѣкъ върху данѣцитѣ у насъ — единъ видъ лихва на онѣзи данѣкоплатци, които сж закѣснѣли съ изплащането на своитѣ данъци. Ако това се касаеше за суми по-голѣми, до 3—4—500 л., или 1—2.000 л. неплатени данъци, това азъ разбирамъ, че човѣкъ заможенъ, но употребява 1.000—2.000 л. въ други работи, да направи оборотъ съ тѣхъ, за да спечели; казвамъ, ако се касаеше за тѣзи данѣкоплатци, можемъ да ги считаме, че тѣ нарочно закѣсняватъ, защото иматъ полза отъ закѣсняването на изплащането своитѣ данъци. Но на единъ данѣкоплатецъ, който има до 100 л. данѣкъ и който не плаща не за туй, защото не иска, а защото ги нѣма, да му турнете отгорѣ, като не е въ състояние да плати 100 л., още 4—5 л. глоба, съгласете се, че е много. Затуй азъ ще помоля г. министра на финанситѣ, или съвършено да отмѣни тази мѣрка, като несправедлива, или ако не, то поне да освободи единъ минимумъ отъ данѣцитѣ да не плащатъ никаква глоба, до 100 л., а оттамъ нататѣкъ, които иматъ, нека плащатъ.

Съ това, г. г. народни прѣдставители, ще се освободятъ съ по 3—4 л. онѣзи данѣкоплатци, които много мѣчно изплащатъ своитѣ данъци и на които често пѣти се продаватъ най-необходимитѣ домашни потреби за тѣхъ. Азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ да се справи, откакто този законъ е влѣзълъ въ сила, да ли дѣйствително тази глоба, наложена върху данѣка, е спомогнала съ нѣщо за по-правилното събиране на тѣзи данъци. Азъ ви увѣрявамъ, че това съвсѣмъ не е справедливо за ония данѣкоплатци, които не по вироглавство, а по неволя не могатъ да си плащатъ данѣцитѣ. Азъ съмъ говорилъ съ много бирници, билъ съмъ самъ наблюдателъ на тия работи и виждамъ, че човѣкъ, въ края на крайщата, за да си плати данѣцитѣ, пакъ до екзекуция ще дойде работата. Затуй ще ви моля, г. министре на финанситѣ, да се съгласите да освободите отъ облагане единъ минимумъ отъ данѣцитѣ.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Г. Хаджиевъ! Това, което говорите, е по закона за събиране прѣжитѣ данъци. Въ закона за бюджета нищо не може да стане. Да прѣдвидимъ и 10.000 л. данъци възъ основа на закона за приходитѣ, пакъ ще ги събератъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Савовъ.

С. Савовъ: Азъ само двѣ думи ще кажа и моля г. министра на финанситѣ да вземе актъ отъ тѣзи думи.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Нѣма нужда отъ актъ, а говорете за увеличението или намалението на сумата.

С. Савовъ: Глобитѣ, налагани върху прѣжитѣ данъци, сж конституционни, но тѣ не се налагатъ справедливо. Напр., върху прѣжитѣ данъци: поземеленъ налогъ, бегликъ и пр. 5% или 2%, обаче на пѣтната повинностъ бѣше 25%.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: То се отмѣни.

С. Савовъ: Държавната пѣтна повинностъ пада, но общинската пѣтна повинностъ не пада, та трѣбва да се има прѣдъ видъ, щото глобата, налагана на общинската пѣтна повинностъ, да бѣде както върху другитѣ прѣжи данъци, а да не бѣде 25%.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Законътъ за пѣтищата и съобщенията прѣдвизда това.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Я. Поповъ.

Я. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ искамъ да итъкна, че тѣзи глоби се прѣдвиздатъ въ закона за събиране прѣжитѣ данъци. Тамъ е казано, че всички данъци, които не се платятъ на срока, се считатъ за закѣснѣли и се плаща за това извѣстна глоба — 3 или 5%.

Министъръ И. Саллабашевъ: Да, 3 и 5%.

Я. Поповъ: Тѣй щото, тукъ сега, инцидентно, когато гласуваме приходния бюджетопроектъ, именно § 36, мисля, че не можемъ да направимъ такова измѣнение на закона. Така щото, тоя параграфъ ние трѣбва да гласуваме, като изкажемъ желание прѣдъ г. министра на финанситѣ, да се занимае съ тоя въпросъ и, ако е възможно, тѣзи глоби да се прѣмахнатъ съвършено, защото тѣ не сж справедливи и защото наказание за закѣсняване, за късно изплащане на данѣцитѣ не може да се прѣдвизда.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Лихва.

Я. Поповъ: То е несправедливо. Като санкция за закѣснѣлитѣ данѣкоплатци трѣбва да се прѣдвиди едно: данѣцитѣ да се считатъ за закѣснѣли и, съгласно съ сѣщия членъ, както е казано въ послѣдната му алинея, да се събиратъ по екзекутивенъ начинъ.

Отъ мнозинството: Още по-лошо.

Я. Поповъ: Тая санкция е достатъчна, безъ да се туря каква да е глоба. Но сега ние не можемъ да не гласуваме тоя параграфъ, защото приходътъ е прѣдвиденъ въ единъ законъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Правъ бѣше г. Хаджиевъ, когато твърдише, че глобата, която се налага върху данъкоплатците, които закъснѣятъ съ изплащане на данъцитъ си, не е таква ефикасно срдство, което да може наистина да подпомогне държавата по-скоро да си събира данъцитъ. Но-цѣнно въ това отношение, струва ми се, бѣше разпореждането, че не може да стане продажба-покупка безъ удостоверение, че е платенъ данъкътъ, че не може да се извади удостоверение за патентъ, ако не сж платени данъцитъ. Това срдство бѣше по-цѣлесобразно и то иде да замѣни това разпореждане въ закона за събиране прѣжитъ данъци — да се събира глоба. Азъ не ща да настоявамъ сега да се прѣмахне този параграфъ, защото ще трѣбва да се измѣни единъ специаленъ върху тоя въпросъ законъ; но ще моля г. министра на финанситъ да разпорежи, ако е възможно, и ние да се съгласиме, щото глоби за закъснѣли данъци да не се налагатъ за годината, за която е данъкътъ, а за слѣдната година, защото има случаи, когато бирникътъ закъснѣва. Къдъ насъ, напр., бирникътъ дохожда прѣзъ май — дотогава не излиза да събира никакви данъци, и като дойде прѣзъ май да събира беглика, явявашъ се прѣдъ него да искашъ да му плащашъ поземеленъ налогъ, а той казва: „Сега събирамъ само беглика“. Дохожда послѣ чакъ прѣзъ септемврий. Отивашъ да плащашъ данъка — 3% глоба за закъснение. Самичкъ бирникътъ оставилъ прибирането на данъцитъ за есента и пакъ се плаща глоба за закъснение; защото желаялъ си прѣзъ май да си платишъ данъка: „Не ща, казва, сега нося книгата само за беглика.“ Та, понеже не само данъкоплатецътъ въ случая прави прѣстѣпление прѣдъ закона, но и държавнитъ служители, мисля, че справедливо ще бѣде за прѣзъ годината, за която е данъкътъ, да не се налага глоба за закъснение. За слѣдующата година да се налага глоба, даже да се прибѣгва и до секвестриране на извѣстни имоти.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Инджовъ.

И. Инджовъ: Г. г. народни прѣдставители! Не е правъ г. Хаджиевъ, а сжщо и г. Димитровъ, защото има хора, които сж въ възможност да си платятъ данъка на врѣме, и щомъ не се налага глоба, той нѣма да се внесе. Г. Димитровъ казва за слѣдующата година да се налага глоба. Тогава данъкътъ не може да се събере, защото, ако оста-

вимъ за слѣдующата година, никой нѣма да го изплати. Има хора съ пари въ каситъ си и пакъ не отиватъ да си внесатъ данъка.

В. Георгиевъ: За такива и 10% глоба е малко.

И. Инджовъ: Значи, не сж прави, защото и безъ туй, и така, който може да си плати данъка, нѣма да отиде да го плати. Затова азъ прѣдлагамъ да си остане, както си е.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ А. Ляичевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако почнемъ по всѣки параграфъ да тълкуваме законитъ, възъ основа на които трѣбва да се събере сумата, и да искаме сега да се измѣнятъ, тази работа е за три години. Ето защо, както по-прѣди ви помолихъ, повтарямъ, това, съ което има да се занимае народното прѣдставителство при вотиране на приходния бюджетъ, е: възъ основа на съществуващитъ законоположения, дали оправдано се искатъ тѣзи суми, да-ли тѣ ще се събератъ или не ще се събератъ, да-ли министърътъ на финанситъ иска размѣръ, който ще се събере, та догодина да не останете излъгани. Това е всичко. И гледището, отъ което трѣбва да разгледвате неговитъ цифри, е само едно: да не би той да е вписалъ фиктивни приходи. Всички други спорове си нѣматъ мѣстото. Но пожелания се явяватъ и още, като пожелания, могло би тукъ да има на бърза рѣка да се каже нѣщо. Такова е туй на г. Хаджиева, на г. Димитрова за глобитъ, които лежатъ върху прѣжитъ данъци.

Г. г. прѣдставители! Въпросътъ за глобитъ е тѣсно свързанъ съ въпроса за добрата финансова администрация. За финансовата администрация на нашата държава, както за всичкитъ ѝ администрации, остава много нѣщо да се желае. Ако има нѣкъдѣ сравнително малко да е направено, то е тамъ. Между многото причини за това е и тази, че финансовитъ министри сж винаги хора по-стегнати, по-малко разходи обичатъ да правятъ. Но като правятъ по-малко разходи, това се отразява и на начина на събирането на данъцитъ и на улеснението, което данъкоплатците трѣбва да иматъ. Тѣй че, много нѣщо има тамъ отъ административно гледище да се поправи и надѣвамъ се, че нашиятъ министъръ на финанситъ ще поправи тѣзи работи.

Колкото до самитъ глоби, може да има единъ сериозенъ въпросъ, свързанъ съ нашето производство на земледѣлческото население. То е слѣдното: кога данъкоплатецътъ трѣбва да бѣде товаренъ съ глоби — когато той не желае да плати, или когато той не може да плати? Тукъ, въ разпоредбата на закона за глобитъ и въ условията на нашия стопански животъ, има нѣщо, което не е добръ

нагласено. Тъй напр., искаха се глоби върху пжтната тегоба прѣз м. май — тогазъ, когато дѣйствително земеделѣческото население, главниятъ данѣкоплатецъ въ тази страна, не е могълъ да плати. Това бѣше една погрѣшка. Тъй сжщо глобата върху прѣжитѣ данѣци прѣзъ м. мартъ. Зависи отъ условията на окржитѣ. Има извѣстни окржи, дѣто тѣкмо прѣзъ м. мартъ трѣбва да се платятъ даждията; но има окржи, дѣто е абсолютно невъзможно да се платятъ прѣзъ този мѣсець. Тъй щото, тамъ тоже трѣбва кое-що да се помисли. Послѣ, за радикалната мѣрка на г. Димитрова — прѣзъ текущата година да не се взима нищо — азъ мисля, че ще бжде много. Но ако г. министърътъ на финанситѣ помисли и би казалъ, когато ще дойде врѣме да разглеждаме новия законъ, че до 1 септемврий прѣзъ текущата година глобитѣ на прѣжитѣ данѣци могатъ да не се взиматъ, тогава разбирамъ. Азъ ви моля, г-да, да не се спирате върху тѣзи въпроси и да минаваме по-бързо напредъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 36 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 37. Глоби за нарушение данѣчнитѣ и други закони, за които не е прѣдвиденъ особенъ параграфъ — 500.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 37 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава IV.

Доходи отъ съобщения.

§ 38. Прѣвозване пжтници, багажъ и стоки; отъ перонни билети и колетни марки по държавнитѣ желѣзници, безъ южнобългарскитѣ — 13.200.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Стамболийски.

А. Стамболийски: Азъ ще моля почитаемото правителство да се съгласи да махнемъ думитѣ: „безъ южнобългарскитѣ“ и да увеличи сумата на 18.000.000 л., защото не единъ пжтъ вие докладвахте, че въ България нѣма чужди желѣзници, че тѣ сж въ наши ржцѣ, че каквото ще правимъ съ тѣхъ, ще правимъ, но тѣ сж наши, повръщане нѣма. Послѣ, азъ мисля, въ разходния бюджетъ ние сме прѣдвидѣли сума за желѣзничарския персоналъ по тия линии.

Министъръ А. Ляпчевъ: Не.

А. Стамболийски: Не? Тогазъ . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ питамъ г. Стамболийски, да-ли е удовлетворенъ съ тоя отговоръ,

че нѣма никаква сума прѣдвидена въ разходния бюджетъ за желѣзницитѣ отъ Южна-България? Ако не е доволенъ, азъ ще му обясня.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Доволенъ е.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 38 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 39. Депеши — 1.400.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 39 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 40. Пощенски марки и отворени писма — 2.400.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 40 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 41. Пощенски такси за подадени и получени вътрѣшни и международни пѣпни и обыкновенни пратки, колетѣ, вжзели, парични писма и пр. — 325.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 41 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 42. Пощенски транзитъ — 175.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 42 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 43. Абониране вѣстници чрѣзъ телеграфо-пощенски станции — 150.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 43 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 44. Пристанищни права — 700.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 44 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 45. Телефони — 350.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 45 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 46. Отъ полупроценти и лихви по спестовната каса — 550.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 46 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава V.

Доходи отъ държавни имоти и капитали.

§ 47. Държавни гори — 1.400.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 47 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 48. Наемъ отъ разни държавни имоти — 550.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 48 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 49. Държавна мина „Перникъ“ — 2.000.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 49 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 50. Продажба вжглища отъ мината „Бобовъ-Долъ“ — 90.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 50 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 51. За дирене, експлоатиране и отстъпване минни, кариери и минерални води — 60.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 51 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 52. Риболовство — 110.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 52 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 53. Продажба маломѣрни имоти и пасбища — 200.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 53 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 54. Земледѣлско училище въ с. Садово — 70.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 54 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 55. Земледѣлческо училище при гр. Русе — 50.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 55 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 56. Държавни образцови работилници — 10.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 56 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 57. Държавни градини и разсадници — 50.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 57 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 58. Земледѣлчески произведения, разплоденъ и негоденъ добитъкъ отъ конезаводитѣ — 300.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 58 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 59. Земледѣлческо винарско училище въ гр. Плѣвень — 25.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 59 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 60. Низши земледѣлчески училища — 40.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 60 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 61. Водно право — 160.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 61 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 62. Печалби отъ основния капиталъ на Българската народна банка — 2.500.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 62 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 63. 25% отъ чиститѣ печалби на Земледѣлческата банка — 1.050.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Калю Малевъ.

К. Малевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както виждате, тукъ се взима една печалба отъ лихвитѣ на Българската земледѣлческа банка — 25%. Това е съвсѣмъ ново сега, т. е. съ единъ новъ данѣкъ се облага Българската земледѣлческа банка.

Нѣкои отъ народнитѣ прѣдставители: И порано е имало.

К. Малевъ: Имаше — но кога? — до 1895 г., докато Банката не бѣше въ сегашното си положение; такава печалба, 25%, се даваше на селянитѣ, на селата, споредъ капиталитѣ имъ; но тѣ бѣха за приходъ на първоначалнитѣ имъ училища. Послѣ тази печалба се отне и се даваше на разположение на г. министра, което нѣщо бѣше съвсѣмъ неправо. Днесъ тази печалба се внася на право въ държавната хазна, като приходъ отъ Земледѣлческата банка. Азъ поне, за себе си, казвамъ, че това е единъ данѣкъ. Другитѣ данѣци на земледѣлцитѣ сж опрѣдѣлени въ размѣръ на 10%, а този данѣкъ върху тѣхния капиталъ, т. е. върху капиталитѣ на Земледѣлческата банка, които сж капитални на самитѣ земледѣлци, се облагатъ съ 25%. Всички дружества у насъ, или частни банки, иматъ данѣци, наистина, но тѣ сж други: 2%, 7%, 8% и т. н., както ги гласувахме, а този отива до 25%. Ето защо азъ прави прѣдложение, тази печалба отъ 25% да не влиза въ държавната хазна, ами, ако ние искаме да я взимаме, тя да се дава на първоначалнитѣ училища на тѣзи села, които иматъ капиталъ въ Земледѣлческата банка.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Тодоръ Панчевъ.

Т. Панчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Кѣмъ казаното отъ г. Малева азъ имамъ да добавя слѣдующето. Откажъ се измѣни законътъ за земледѣлческитѣ каси отъ 1894 г., държавата си присвои единъ доходъ. Този доходъ изключително се употребяваше подъ видъ на единъ отдѣленъ фондъ и този фондъ досега не е билъ записванъ въ приходитѣ на държавата, а е билъ записванъ подъ формата на единъ особенъ фондъ — 25% отъ печалбитѣ на земледѣлческитѣ каси, като е билъ даденъ на разположението на ресективния министъръ, министърътъ на търговията и земледѣлието, съ цѣль да могатъ отъ този фондъ да се поддържатъ ученици, които да свършатъ специални училища

по разнитѣ клонове на земледѣлието. И отъ този фондъ сж постѣпили въ държавната хазна суми въ слѣдующитѣ размѣри: въ 1904 г. — 687.000 л., въ 1905 г. — 618.000 л., въ 1906 г. — 808.000 л., въ 1907 г. — 833.000 л. и въ 1908 г. — 880.000 л. Отъ капиталитѣ на земледѣлческитѣ каси сж изтеглени приблизително около 4 милиона лева, които сж употребени единъ видъ, така да се каже, за поддържане доходитѣ на държавата. Вие знаете, г-да, че отъ тази трибуна много се говори, че у насъ земледѣлието се намира въ първобитно състояние, че то въ нищо още не е развито. Вънъ отъ туй, нашитѣ земледѣлци днесъ сж лишени отъ кредитъ. Днесъ, при това недобро плодородие, щомъ се яви единъ земледѣлецъ въ Земледѣлческата каса, казва му се, че нѣма пари, че капиталитѣ сж пласирани било чрѣзъ заеми по поръчителство, било чрѣзъ заеми по ипотека. Намѣсто да си присвои право държавата надъ тия доходи и да ги употребява за държавни нужди, по-добрѣ би било да се пласиратъ, да се капитализиратъ, да се увеличаватъ капиталитѣ на Земледѣлческата банка, или да се повръщатъ на самитѣ села, споредъ капиталитѣ, както каза г. Калю Малевъ. Но по-добрѣ би било да се оставятъ, за да се капитализиратъ капиталитѣ на Земледѣлческата банка. Съ туй единъ денъ, щомъ се усилятъ капиталитѣ, може да се намали процентовата лихва, може да се намали отъ 8 на 7%. Още при първото създаване на закона за земледѣлческитѣ каси, още отъ турско врѣме, всичко на всичко се е взимало въ това врѣме 9%, а и слѣдъ освобождението е продължавано да се взима 9% лихва, и едва прѣди 10 години процентътъ се намали на 8. И ако вървимъ по сѣкия пътъ, нашитѣ земледѣлчески каси кога да е ще бждатъ лишени отъ срѣдства и капиталитѣ имъ нѣма да порастватъ, защото всѣка една година приблизително се капитализира 1 милионъ, т. е. отъ 16 милиона доходъ остава всичко за капитализация 1 милионъ, а съ това не ще може въ нищо да помогне на кредита на земледѣлцитѣ. Тѣй че, би било по-добрѣ за насъ, тѣзи 25% печалби, които се отдѣлятъ отъ земледѣлческитѣ каси, да си останатъ въ полза на Земледѣлческата банка.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Холевичъ.

Н. Холевичъ: Много добрѣ е направилъ г. министърътъ, че е вписалъ тукъ това перо отъ чиститѣ печалби на Земледѣлческата банка, обаче, споредъ правилника, това перо трѣбваше да се изразходва изключително за подобрѣние на скотовѣдството и за успѣването на земледѣлието у насъ. Азъ не видѣхъ въ този бюджетъ перо изключително съ тази цѣль. Добрѣ ще бжде да се заведе тази практика, щото всѣка година министърътъ да внася прѣдложение до Народното събрание, да го сезира по кой начинъ и какъ ще бжде по-добрѣ да се изразходва тази сума.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вѣрно е, че за прѣвъ пътъ се е вписала въ бюджета тази сума отъ 25%, която сума се взима отъ чистия приходъ на Земледѣлческата банка. Тя може да се разглежда отъ нѣколко точки. Ако работата бѣше да дамъ отговоръ самъ, азъ лично би трѣбвало да отговоря на този въпросъ. Понеже въ закона за Земледѣлческата банка е прѣдвидено такъвъ приходъ да се дава на министра на търговията и земледѣлието и понеже той досега е държалъ особено счетоводство сръщу приходитѣ отъ Земледѣлческата банка и е вършилъ разходи специално за земледѣлието, то азъ, като поставихъ отдѣлно тѣзи приходи и отдѣлно тѣзи разходи, наедно съ общия бюджетъ на държавата, правя и добръ или не? Този е първиятъ въпросъ, който е най-подходящъ въ случая. Мисля, че ще имамъ одобрѣнието на всички ония, които желаятъ да има редъ въ държавното финансово управление на нашата страна, ако всичко, каквото се получава, и всичко, каквото се изразходва, влиза въ общия държавенъ бюджетъ. Тѣзи отдѣлни счетоводства, тѣзи отдѣлни фондове даватъ възможностъ не само да се крие истината отъ народа, но тѣ даватъ възможностъ отдѣлно министритѣ да считатъ себе си като суверенни и прѣдъ никого неотговорни въ разходването на тѣзи суми повече или по-малко. Ето защо по начало това, което азъ съмъ се съгласилъ да направя — приходитѣ отъ земледѣлческитѣ банки и разходите по тѣзи приходи да се вписватъ въ държавния бюджетъ — е прѣдпочтително прѣдъ всичко друго. Това отъ формална страна.

Сега, какъ стои работата по сѣщество? Прѣдвиденъ е приходъ 1.050.000 л. Насръщу това какво е прѣдвидено въ разходъ? Съжалявамъ, че нѣмамъ папката си по моя бюджетопроектъ, защото тамъ имаше отдѣлни таблици, дѣто е изчислено на каква сума възлизатъ тия пера, които отговарятъ на тѣзи приходи, за да ви кажа, че тѣ не възлизатъ на 1.050.000 л., а възлизатъ на 950.000 л. Тѣ сж всичкитѣ ония пера, като за купуване сѣмена, за мѣрки противъ болести на растения, за купуване на племенни жръбци и пр. и пр., които сж свързани съ земледѣлието, за да се поопрятъ отъ материално гледище. Мисля, че съ това отговорътъ е даденъ. Ако пъкъ пожелаемъ да разчепкаме въпроса по-издълбоко, за което не му е мѣстото тукъ — материята е малко по-друга — азъ мога да заявя само слѣдното: Българската земледѣлческа банка, ако се обложеше съ данъкъ, какъвто г. министърътъ на финанситѣ прѣдвжидаше — не г. министърътъ на финанситѣ, Салабашевъ, но какъвто е прѣдвиденъ въ закона — изчислявахме снощи, че тя трѣбва да плати близо 600.000 л. Такъвъ данъкъ е високъ. Ето и г. докладчикътъ на бюджетарната комисия знае това, защото снощи дойде приказка за облагане на акционернитѣ дружества. Съ тоя

данъкъ тя не се облага. Нѣщо повече; тя има и привилегии. Ако прѣсмѣтнемъ всички тия полици и заявления, които минаватъ тамъ безъ гербовъ сборъ, и ги обложимъ, и всичко това, което прави държавата за нея, бждете спокойни, че тя щѣше да плати приблизително това, което плаща 25%. Но азъ не бихъ желалъ отъ страна на народното прѣдставителство тѣй да се постави въпросътъ. По-правилно е да се постави той иначе, именно: тази Земледѣлческа банка е имала достатъчно капиталъ; не трѣбва ли да се увеличава той, та сега държавата се явява да го прибира? Това е правилното поставяне.

Г-да! При днешнитѣ приходи на Земледѣлческата банка отъ кръгло 3 милиона лева, има и единъ другъ приходъ на тая банка; той е, че тя изплаща своя дългъ отъ 30 милиона лева. Като изплаща своя дългъ отъ 30 милиона лева всѣка година, той не влиза въ чистия приходъ, а въ брутния; та въ сжщностъ увеличава и своя си капиталъ, който остава за това население. Тѣй че, можемъ да кажемъ: съ една сума, равна на тая, се увеличава капиталътъ отъ 3 милиона лева. Не е грѣшка, че малко се увеличава капиталътъ на Земледѣлческата банка; напротивъ, той много добръ се увеличава, но грѣшката е, че въ Земледѣлческата банка е имало достатъчно безредие и продължава да има безредие. Ще се помжчимъ да я нагласимъ. Споредъ изпититѣ, които сж станали и които азъ наредихъ, около 3—400 души ще излѣзатъ вънъ отъ нея Прѣдстоятъ и други реформи, чрезъ които самата Земледѣлческа банка да стане по-близка до населението. Тя е близо, но още по-близо. Тѣзи нѣща, като се поправятъ, нейнитѣ несигурни вземания като се поочистятъ и като ще има редъ, ще се надѣваме, че ще може това, което тя събира, да бжде добръ установено.

К. Малевъ: Г. прѣдседателю! Малко обяснение.

Отъ мнозинството: Да се гласува.

К. Малевъ: Моля, за малко обяснение искамъ думата.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Имате думата.

К. Малевъ: Г. министърътъ каза, че съ тѣзи пари ние купуваме сѣмена и друго за земледѣлцитѣ. Главно за сѣмена. И досега държавата е купувала сѣмена, но азъ сега разбрахъ, че съ тѣзи пари държавата е купувала сѣмена. Но държавата прави една привилегия на едни хора съ тѣзи сѣмена. Напр., има едно такова разпореждане, че отъ тѣзи сѣмена ще се отстъпватъ на тѣзи земледѣлци, които сж членове на Софийското земледѣлческо дружество, съ 75% по-долу; сжщо и тѣзи, които не сж членове на това дружество, а сж членове на други, ще се ползватъ съ 75%, а на всички други се дава отстъпка 50%. А отъ земледѣлцитѣ въ селата твърдѣ наредко има чле-

нове на тия дружества, тогавъ когато повечето сж клиенти на тази банка и отъ тѣхнитѣ лихви сж тия пари, съ които се купуватъ тѣзи сѣмена. Защо на едниѣ да се отстъпватъ съ по 75% по-долу, а на другитѣ съ по 50%?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. прѣдставители! Този е доста интересенъ въпросъ. Даватъ се сѣмена на дружества кооперативни, безъ да се различава къмъ коя кооперация принадлежатъ; на дружества кооперативни се даватъ сѣмена съ 75% отстъпка отъ стойността, а на частни лица съ 50%. Цѣлата на тая разпоредба е да може да се улесни пропагандирането и развитието на кооперативнитѣ дружества. Възможно е поощрението да е голѣмо; възможно е и друго — да има нѣкои, които да търгуватъ. Азъ и такива работи слушамъ. И азъ благодаря на г. Каля Малевъ, че повдига този въпросъ, защото, когато се повдигатъ такива въпроси, даватъ сила и на мене, да не ме обвиняватъ дружествата, че азъ съмъ ги прѣслѣдвалъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 63, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 64. Държавна печатница — 750.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ § 64 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 65. Продажба сборници отъ закони, книги, правилници, бланки за гаранции и др., прѣписи отъ поемни условия, планове и др. — 10.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

Е. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Както виждаме въ бюджетопоекта, за 1905 г. сж построили 31.845 л., 1906 г. — 58.042 л., за 1907 г. — 43.543 л. и за 1908 г. прѣдвидени да построятъ — 30.000 л., а вѣроятниятъ приходъ за сжщата година е 60.000 л., а тукъ гледаме, че е прѣдвидено да построятъ за 1908 г. само 10.000 л. Азъ не станахъ собствено за това, а да помоля г. г. министритѣ на търговията и земледѣлието и финанситѣ да наредятъ, щото Държавната печатница да изпълнява редовно пунктъ 3 отъ рѣшението на IV-то обикновено Народно събрание, взето въ засѣданието на 24 октомврий 1884 г. и напечатано въ „Показателя, съдържащъ списъка на всичкитѣ закони и постановления“, издаденъ прѣвъ 1888 г. Тоя пунктъ гласи:

„Занапрѣдъ тутакси слѣдъ обнародванетоъ въ „Държавенъ вѣстникъ“, каквито и да било закони,

да се прѣпечатватъ тѣ съ сжщитѣ наредени за вѣстника букви незабавно въ отдѣлни книги, сѣ на еднакъвъ форматъ съ № по редъ и да се разпурѣсватъ за проданъ въ едно по-малко количество по всичкитѣ ковчежничества въ Княжеството, като се опрѣдѣля върху всѣкой законъ цѣпната му.

Отъ тѣзи книги въ свѣршъка на всѣка година да се съставя сборника за цѣлата година на формата на прѣдишнитѣ годишни сборници, съ нужната таблица въ края на сборника.“

А ние печатаме често закони, подиръ като ги отмѣнимъ. Разбира се, че така българскиятъ народъ не ще знае законитѣ, и често пѣти ще чака да ги узнае, слѣдъ като се отмѣнятъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдвидѣхъ по-малка сума, защото, както знаете, въ изтъпредната сесия е направена много голѣма отстъпка на тѣзи, които взематъ поне за 50 л. книги. Но азъ мисля, че тая сума ще се надмине, защото имамъ намѣрение да печатамъ изново всички закони по финансовото вѣдомство и да ги тури въ единъ томъ, за да може всѣки, който иска да ги има, да ги намѣри всичкитѣ. Даже ще взема мѣрки да се напечататъ сборници по всички вѣдомства за улеснение на тия, които искатъ да си купятъ, като се поставятъ найновитѣ закони и тия отъ старитѣ, които не сж били измѣнени. Та азъ вѣрвамъ, че дѣйствителниятъ приходъ ще бѣде много по-голѣмъ. Ако турите повече, азъ нѣмамъ нищо противъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 65 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 66. Продажба сѣмена — 50.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 66 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 67. Лѣкуване болни и продаване цѣрове въ държавнитѣ болници — 300.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 67 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 68. Своеконни ученици при държавнитѣ пансиони и специални граждански и военни училища — 350.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 68 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 69. Лихви отъ капитали (гаранции и текущи смѣтки) — 500.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 69 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 70. Лихви отъ капитали, завѣщани за благотворителни цѣли — 38.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 70 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 71. Продажба развалени и негодни материяли и вещи — 50.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 71 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава VI.

§ 72. Отъ общинитѣ за издържане основнитѣ училища (по 450 л. за учителитѣ отъ долния курсъ и по 900 л. за учителитѣ отъ горния курсъ) — 3.726.450 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 72 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Глава VII.

Случайни постъпления.

§ 73. Разни допълнителни такси и случайни доходи по държавнитѣ желѣзници — 400.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 73 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 74. Продажба негоденъ добитѣкъ по военното вѣдомство — 25.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 74 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 75. Одрѣжки за медицинска помощъ — 50.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 75 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 76. Суми, събрани по разни изпълнителни актове (листове, постановления, заповѣди и пр.) присѣдени въ полза на съкровището — 1.800.000 л.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Савовъ.

С. Савовъ: По този параграфъ азъ искамъ да кажа нѣколко думи.

По закона за горитѣ се налагатъ глоби и за общинитѣ и се оставя на общинскитѣ чиновници да събиратъ тѣзи глоби; така щото, общинитѣ сж принудени на нова смѣтка да вадятъ изпълнителни листове, да правятъ разноси, за да събиратъ тѣзи глоби. Ето защо азъ ще моля г. министра на финанситѣ и онзи на търговията и земледѣлието да се съгласятъ, щото всичкитѣ глоби, налагани било отъ държавата, било отъ общинитѣ, да се събиратъ отъ държавата. Сега се събиратъ отъ държавата само глобитѣ, налагани отъ нея, а не и тия, налагани отъ общинитѣ, та общинитѣ сж принудени да харчатъ сума пари и тѣзи приходи оставатъ несъбрани. Тѣй щото, азъ моля г. министра да се съгласи да се впише въ закона тази забѣлѣжка.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Азъ взимамъ бѣлѣжка отъ искането на г. Савова и ще гледамъ да взема мѣрки.

Г. г. народни прѣдставители! Както виждате, сумата бѣше 1.500.000 л., а сега е увеличена на 1.800.000 л. Такива вересии ние имаме нѣколко милиона лева. Разумѣва се, понеже сега съкровището се намира не въ особено розово положение, азъ ще попритисна, за да събера нѣщо повече, отколкото се е събирало досега. Та надѣвамъ се, че 1.800.000 ще може да се събератъ. Тѣзи сж разнитѣ вересии — суми, които държавата има да взима отъ частни лица и разни учрѣждения. Такива суми има около 8 милиона лева; има нѣкои, които не ще могатъ да се събератъ, но все таки половината отъ тѣхъ, около 4 милиона лева, могатъ да се считатъ за платими. Отъ тѣхъ 1.800.000 л. мисля, че ще можемъ да съберемъ прѣвъ 1909 г.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 76 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

С. Савовъ: Съ забѣлѣжката на г. министра.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Нѣма бѣлѣжка, а съ обясненията.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 77. Печалба отъ насичане златни монети за 2.000.000 и сребърни монети за 4.000.000 л. — 1.750.000 л.“

А. Стамболийски: Едно запитване. Тѣзи монети звонкови ли ще бѣдатъ?

Нѣкои отъ мнозинството: Да.

А. Стамболийски: Желателно е нашата Народна банка да издаде книжни монети по 2 л. за улеснение.

Отъ мнозинството: А-а! (Глъчка)

С. Савовъ: Недѣйте прѣдлага, откажете се...

Г. Гроздановъ: Въ Турция имаше и грошове.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Сребърнитъ ще бѣдатъ 4.000.000 л., а златнитъ 2.000.000. Параграфътъ гласи: (Чете)

„§ 77. Печалба отъ насичане златни монети за 2.000.000 и сребрени монети за 4.000.000 л. — 1.750.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 77, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 78. Разни непрѣдвидени — 1.000.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски. Който приема § 78 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„§ 79. Постѣпления отъ ликвидирани бюджети (съ изключение на обложнитъ данѣци — 1.200.000 л.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема § 79 да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Слѣдва втората точка отъ дневния редъ: разглеждане прѣдложението за $\frac{1}{12}$ отъ кредита за извънредния бюджетъ за 1908 г...

Нѣкой отъ прѣдставителитъ: Не е разгледано въ комисията.

С. Савовъ: Да се приеме законопроектътъ за бюджета.

Министъръ И. Салабашевъ: Да се докладва на трето четене законопроектътъ за бюджета.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва третото четене на законопроекта за бюджета.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Законъ

за бюджета на държавата за 1909 г.

Чл. 1. Разрѣшава се на министритъ да производатъ, съгласно законитъ на държавата, прѣзъ

1909 г. разходитъ, показани въ приложенитъ при настоящия законъ разходни таблици, на обща сума 153.142.088 л., а именно:

а) по Върховното правителство	2.712.090 л.
б) „ държавнитъ дългове	32.989.731 „
в) „ Върховната смѣтна палата	330.900 „
г) „ Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията	5.865.847 „
д) по Министерството на вътрѣшнитъ работи	9.142.374 „
е) по Министерството на народното просвѣщение	17.928.482 „
ж) по Министерството на финанситъ	8.284.478 „
з) „ „ правосъдието	5.166.218 „
и) по Министерството на войната	38.910.343 „
к) „ „ търговията и земледѣлието	8.516.617 „
л) по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията	23.295.008 „

Всичко разходъ . . 153.142.088 л.

Чл. 2. За покриване на горнитъ разходи министритъ се задължаватъ, съобразно законитъ на държавата, да събиратъ прѣзъ 1909 г. приходитъ, показани въ приложената при настоящия законъ таблица, на обща сума 153.169.450 л., подраздѣлена както слѣдва:

а) прѣки данѣци	43.810.000 л.
б) косвени данѣци	52.195.000 „
в) държавни привилегии	8.485.000 „
г) берии	7.825.000 „
д) глоби	940.000 „
е) доходи отъ съобщения	19.250.000 „
ж) „ „ имоти и капитали	10.713.000 „
з) „ „ общинитъ за заплати на учителитъ	3.726.450 „
и) случайни постѣпления	6.225.000 „

Всичко приходъ . . 153.169.450 л.

Повече приходъ . . 27.362 „

С. Савовъ: Ако г. министърътъ на финанситъ приключи бюджета съ този излишъкъ, да му го харижемъ, г. г. народни прѣдставители. (Смѣхъ)

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 3. Упражнението на бюджета започва на 1 януарий и свършва на 30 юний слѣдующата година, а платежни заповѣди се издаватъ до 26 май.

Чл. 4. Когато не засѣдава Народното събрание, не може да бѣдатъ разрѣшавани никакви свръхсмѣтни кредити, освѣнтъ прѣдвиденитъ въ чл. чл. 125 и 126 отъ конституцията.

Алинеитъ на чл. 58 отъ закона за отчетността по бюджета, съ изключение на първата и послѣдната, се отмѣняватъ.

Чл. 5. Счетоводителитъ и помощницитъ имъ при министерствата, дирекциитъ, фондоветъ и военнитъ дивизионни области сѫ органи на Министерството на финанситъ. Тѣ се пазначаватъ отъ министра

на финанситѣ съ прѣдварителното съгласие на надлежния министъръ.

Чл. 6. Прѣди да се ангажира съкровището чрѣзъ търгъ или по какъвто и да е другъ начинъ за сума по-голяма отъ 2.000 л., чиновникътъ, който извършва ангажимента, е длъженъ да извѣсти на надлежния счетоводителъ. Последниятъ слѣди да не се прѣвиши разрѣшениятъ кредитъ и да не се наруши нѣкой законъ.

За неизпълнение на тия разпореждания виновнитѣ, освѣнъ гражданската отговорностъ, която иматъ, подлежатъ и на глоба не по-малко отъ $\frac{1}{4}$ на мѣсечната имъ заплата.

Чл. 7. Субсидията, която се дава на Българското търговско параходно дружество „Постолнство“ въ гр. Варна, не може да падминава 400 000 л. годишно.

Чл. 8. Заплатитѣ и възнагражденията на вакантнитѣ длъжности и на врѣменно отстраненитѣ отъ длъжностъ служители, по което и да е вѣдомство, оставатъ въ полза на държавното съкровище. Всички разпореждания, които противорѣчатъ на това, се отмѣняватъ.

Чл. 9. Размѣритѣ на заплати, пѣтни и дневни, лагерни, столови, добавѣчни, лекционни, всѣкакъвъ видъ премии и възнаграждения на всѣко длъжностно лице, по което и да е вѣдомство, се опрѣдѣлятъ само въ специални закони или въ бюджета.

Чл. 10. На длъжностни лица, заплатитѣ на които не сѣ опрѣдѣлени по отдѣлно въ бюджета, а сѣ прѣдвидени въ общъ кредитъ, не може да се плаща повече отъ 100 л. мѣсечно.

Чл. 11. На офицеритѣ, турени въ категорията „на разположение“, не се плащатъ отъ държавата никакви добавѣчни къмъ пенсията заплати или възнаграждения.

Чл. 12. Врѣмето, изслужено прѣди влизане въ сила на закона за чиновницитѣ по гражданското вѣдомство, не се взема въ внимание за процентното увеличение на заплатитѣ за прослужено врѣме.

Чл. 13. Когато длъжностно лице, мѣстослуженето на което се намира въ чужбина, се командирова по служебни работи въ България, или въ държавата, дѣто служи, плащатъ му се дневни пари въ размѣръ на $\frac{2}{5}$ отъ заплатата му, а прѣдставителнитѣ му пари се отпущатъ само за прѣзъ първия мѣсець на командировката.

Чл. 14. Кредититѣ на канцеларски разноси, мобили, книги, списания, вѣстници и за други вещественни разходи, прѣдначинени да посрѣщатъ нуждитѣ на повече учрѣждения, се разпрѣдѣлятъ въ началото на годината. Длъжностно лице, което безъ разрѣшение отъ началството си ангажира съкровището въ разходи за сума по-голяма отъ опрѣдѣлената по разпрѣдѣлението, или купи ненужни вещи, остава лично отговорно за прѣвишената сума на разхода или за ненужно купенитѣ вещи.

Неизплатенитѣ доброволно суми се задържатъ отъ заплатата на чиновника.

Чл. 15. Всѣка сума, платена отъ държавното съкровище, комуто и за каквото и да било, се оправдава съ редовни документи и съ разписка отъ правоимѣющето лице за получаване сумата.

Документитѣ и разпискиитѣ подлежатъ на контролъ отъ Върховната смѣтна палата и отъ другитѣ контролни финансови органи на общо основание.

Изключение отъ това общо правило се допуска само за сумитѣ, прѣдвидени въ бюджета подъ наименование „безусловенъ фондъ“. Тѣ се отпущатъ по прѣдварително разрѣшение отъ Министерския съвѣтъ. Разходването имъ се одобрява съ постановление отъ сѣщия съвѣтъ.

Чл. 16. Забѣлѣжка IV отъ закона за допълнение на таблицата за разредитѣ, по които се плаща данѣкъ върху заятията, се отмѣнява.

За доходитѣ отъ движими капитали (цѣнни книги и др.), внесени въ кредитни учрѣждения, се плаща данѣкъ по 4%.

Чл. 17. Данѣчнитѣ дѣлове по данѣка върху заятията за 1908 г., съ изключение на ония, подлежащи на увеличение, съгласно закона за допълнение на таблицата за разредитѣ, по които се плаща данѣкъ върху заятията, оставатъ въ сила и за 1909 г.

Чл. 18. Личната и съразмѣрна държавна пѣтна тега се замѣнява съ пѣтенъ данѣкъ въ размѣръ 11% върху прѣжитѣ данѣци и върху патентитѣ за правофабрикуване и правотъргуване съ тютюнъ и спиртни питиета.

Прѣдприятията, ползующи се отъ специални облаги по закона за насърчение мѣстната търговия и промишленостъ, се облагатъ съ пѣтенъ данѣкъ по единъ на хилядата (1‰) отъ стойността на фабричнитѣ постройки и по единъ на сто (1%) върху чистата печалба отъ прѣдшествующата на облагането година.

Пѣтниятъ данѣкъ се събира както и другитѣ прѣжки данѣци.

Чл. 19. Върху врѣхнинитѣ не се налагатъ никакви други процентни данѣци и врѣхнини.

Чл. 20. Акцизътъ на мѣстното и иностранното пиво се повишава отъ 5 на 9 стотинки на литъръ.

Деньтъ за влизане въ сила разпореждането на този членъ се опрѣдѣля съ постановление на Министерския съвѣтъ, утвърдено съ указъ.

Чл. 21. Всѣка оцетова фабрика плаща на държавата по 1.200 л., за издържане държавенъ контролоръ при нея.

Чл. 22. Разрѣшава се на министра на финанситѣ да отсѣче златни и сребърни монети, както слѣдва:

Златнитѣ:

- 1) 75.000 монети по 20 л. едната = 1.500.000 л.
- 2) 5.000 " " 100 " " = 500.000 "

Всичко . . 2.000.000 л.

Сребърнитѣ:

- 1) 400.000 монети по 50 ст. едната = 200.000 л.
- 2) 3.000.000 " " 1 л. " = 3.000.000 "
- 3) 400.000 " " 2 " " = 800.000 "

Всичко . . 4.000.000 л.

Съставът на тия монети да бъде съгласно законитъ отъ 5 януарий 1889 г. и 10 януарий 1894 г., а формата имъ по опредѣление на Министерския съветъ.

Чл. 23. Чл. 6, буква в, отъ закона за военнитъ пенсии се измѣня както слѣдва:

5% одрѣжки отъ заплатата на долнитъ чинове и офицеритъ до чинъ поручикъ, включително и капитанъ субалторъ;

7% одрѣжки отъ заплатитъ на офицеритъ въ чинъ капитанъ (ротенъ командиръ);

8% одрѣжки отъ заплатитъ на офицеритъ въ чинъ майоръ и подполковникъ;

9% одрѣжки отъ заплатитъ на офицеритъ въ чинъ полковникъ или, ако и въ по-малкъ чинъ, но въ длѣжностъ бригаденъ командиръ;

10% одрѣжки — въ чинъ генералъ;

2% одрѣжки отъ пенситъ на ония, които получаватъ до 2.600 л. пенсия;

4% одрѣжки отъ пенситъ на ония, които получаватъ до 4.200 л. пенсия.

6% одрѣжки отъ пенситъ на ония, които получаватъ повече отъ 4.200 л.

Буква ж отъ чл. 6 на сѣщия законъ за военнитъ пенсии се измѣнява така:

Плащанитъ отъ държавното съкровище 100.000 л. ежегодно, докато фондътъ достигне 10.000.000 л.

Чл. 24. Законитъ за бюджета иматъ сила до тогава, докогато не се отмѣнятъ пакъ съ законъ.

Чл. 25. Постановленията на общи и специални закони, които противорѣчатъ на тоя законъ се отмѣняватъ.“

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има постѣпили нѣколко прѣдложения по тоя законопроектъ, които трѣбва да се разгледатъ и тогава ще го гласуваме.

Постѣпило е едно прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Рангелъ Яневъ, което казва: „Въ чл. 18 отъ закона за бюджета на държавата за 1909 г. думитъ: „и съразмѣрна“ да се изхвърлятъ, а думитъ: „Въ размѣръ на 11%“ да се замѣнятъ съ думитъ „въ размѣръ на 10%“.

Прѣдложението е подписано отъ надлежното число народни прѣдставители.

Има думата г. Рангелъ Яневъ, за да развие прѣдложението си.

Р. Яневъ: Г. г. народни прѣдставители! Стъ чл. 18 ние пакъ прѣтрупваме едни съ новъ пѣтентъ данъкъ, а други облекчаваме. Тѣзи, които плащатъ досега съразмѣрна пѣтна повинностъ, плащаха по 4%, вънъ отъ личната. Сега въ члена тукъ се казва, че личната и съразмѣрна държавна пѣтна тежба се замѣнява съ пѣтентъ данъкъ въ размѣръ 11%. Значи, изобщо онѣзи, които плащаха досега лична пѣтна повинностъ и съразмѣрна 4%, сега ги облагаме по-малко. Съразмѣрна пѣтна повинностъ плащаха онѣзи, които иматъ данъкъ върху занятieto, данъкъ върху сградитъ, данъкъ върху пѣтентъ на спиртни питиета и онѣзи, които получа-

ватъ заплатата отъ държавата, и то тѣзи, които получаватъ заплатата отъ държавата срѣдно 2.400 л. На 2.400 л. се плащатъ 48 л. прѣкъ данъкъ; 4% отъ тази сума е 1 л. 92 ст. и още 6 л. лична пѣтна повинностъ, ставатъ 7 л. 92 ст. Обаче, както е писано сега тукъ, личната пѣтна повинностъ се отмѣнява и тогава на 2.400 л., отъ които прѣкиятъ данъкъ е 48 л., по 11% ще се вземе 5 л. 28 ст. пѣтна повинностъ; значи, всичкитъ чиновници, колкото ги има, ще плащатъ по 2 л. 84 ст. по-малко. А пѣкъ не е право тѣ да плащатъ равно; защо — азъ ще посоча сега.

По-рано, когато сѣ засѣдавали тукъ други, макаръ лоши или добри, тѣ повече сѣ имали нужда отъ държавни пѣтища и сѣ обложили тѣзи за пѣтията съ повече пѣтентъ данъкъ, които сѣ имали повече нужда отъ пѣтища. Они, които е въ пѣтината, при овцетъ или козитъ си, нѣма нужда отъ държавни пѣтища; а онзи, който е, напр., кръчмаръ, чинто стоки вървятъ постоянно по посетата, ги разваля и затова той трѣбва да плаща съразмѣрна пѣтна повинностъ. Обаче съразмѣрната пѣтна повинностъ е 500.000 л.; а туриштъ ли по 10% върху прѣкиятъ данъкъ, губятъ се 388.155 л. Като се зачертаятъ думитъ: „и съразмѣрна“, то остава да се плаща плюсъ 11% и досегашната съразмѣрна 4%; ще се плаща, значи, повече; ще се платитъ 111.840 л. отъ сумата, прѣдвидена въ бюджета. Но, г. г. народни прѣдставители, не трѣбва да плащаме много пѣтентъ данъкъ върху беглика, когато даже трѣбва да се тури къмъ този законъ единъ членъ, 5% върху беглика, за да се облекчи малко този бегликъ. Ние сме писали въ нашата декларация: „Отстъпваме частъ отъ поземелния данъкъ на общинитъ съ пѣлъ да се прѣмахне бегликътъ за общинитъ.“ Но както и да е, г-да, ние не трѣбва да облагаме съ по-малко данъкъ онѣзи, които иматъ повече нужда отъ държавни посета, не трѣбва да ги освобождаваме да плащатъ по-малко данъкъ, а както е сега, споредъ чл. 18, се облагатъ съ по-малко: като имъ се прѣмахва досегашната съразмѣрна пѣтна повинностъ 4% и като се извади отъ 11 ст. 4 ст., то тѣ ще плащатъ всичко 7 ст. %. Та, заради това, г. г. народни прѣдставители, ако сме искренни, ако имаме добра воля и добро желание, нека постановимъ да се облага онзи, който има нужда повече отъ държавни пѣтища, съ 10% пѣтентъ данъкъ и 4% съразмѣренъ, или всичко ще стане 14%. Тогава държавата нѣма нищо да губи; даже ще има печалба. Това ще бъде много справедливо.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема прѣдложението на г. Янева да си вдигне рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Има направено друго прѣдложение отъ г. Стоимена Савовъ: (Чете) „Чл. 20 отъ закона за бюджета се измѣня така: Акцизътъ на мѣстното и иностранно пиво се увеличава отъ (5) петъ на (10) десетъ стотинки на литъръ.“

Това предложение е подкрепено от нужното число представители.

Има думата г. Савовъ, за да развие предложението си.

С. Савовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Когато става въпрос за окръжните бюджети, азъ казахъ тукъ една приказка, че сж надути параграфитѣ. Това бѣше вѣрно. Г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи взе актъ отъ тази моя дума и направи съкращения, за да уравни всѣ окръжнитѣ бюджети. Ние тукъ прѣди малко гласувахме сума пера, но азъ право да ви кажа, ако се окаже дѣйствително излишъкъ отъ 27.000 л., ние трѣбва съ ржкоплѣскане да го дадемъ на г. министра на финанситѣ. Но менѣ ми се види че има пакъ нѣкои надути пера. Азъ искамъ да говоря по тази тема. Азъ бѣхъ много доволенъ отъ смѣлостта на г. министра на финанситѣ, когато бѣше турнатъ чл. 20, както бѣше законопроектъ за бюджета на държавата; но азъ се чудя, какъ така отъ единъ пътъ г. министърътъ на финанситѣ се сепна отъ една шепа крѣчмари, които, подлъгани отъ нѣколко хора, тѣхни мющери, правятъ демонстрации изъ софийскитѣ улици и се мачатъ да заграждатъ Народното събрание. Тукъ г. министърътъ трѣбваше да стои на мѣстото си, защото задъ гърба си има 177 народни представители, които ще му дадатъ своята подкрѣпка. А знаете ли какво е това? Чл. 20 бѣше много добъръ: облага се наемната стойностъ съ 10%. Какво значи това? Ето какво значи. Кого щѣше да засегне? Щѣше да засегне този, който най-много употребява спирта. Ние сме партизани да се прѣкрати употребяването на спирта, защото е вѣрно за здравето и за кесията на българския данѣкоплатецъ. Напиятъ данѣкоплатецъ всѣкога се оплаква отъ своитѣ данѣци, но никога не се оплаква отъ своето питие, когато го употребява. Но има и второ едно нѣщо. Казахъ ви по-напрѣдъ, искамъ и сега да повторя, но малко на кратко: ако има едно зло въ България, то сж крѣчмитѣ. Идете въ градоначалството, идете въ полицейскитѣ участѣци, идете въ сѣдилищата—всѣко прѣстѣпление е плодъ на крѣчмата, всѣка кражба е случастие на крѣчмата, всичко развалено, тамъ се развалило. Азъ съмъ партизанинъ да се затворятъ тѣзи крѣчми изъ България и съ това ние правимъ много голѣмо добро, много голѣма полза. (Веселостъ)

Второ, относително моето предложение, азъ искамъ да изкажа една голѣма благодарностъ на г. министра на финанситѣ, но той ми пооткрадна моето желание. Когато се разискваше законопроектъ за народната просвѣта, искахъ едно увеличение върху акциза на бирата, за да се добиятъ приходи за училищата. Но сѣ равно: и училищата наши, и държавата наша.

Доволенъ съмъ сжщо и отъ Министерския съвѣтъ, че си даде трудъ да разрѣши този въпросъ, като отъ 5% увеличи акциза на 9%. Но азъ вѣр-

вамъ, г. г. народни представители, ще се съгласите съ това, че този, който пие бирата, нѣма да пострада. Кой пие бира? Охолниятъ я пие. Кждѣ се употребява бирата най-много? Тя се употребява изключително въ градоветѣ, кждѣто дадохте най-много разходи за издрѣжка на училища. Така напр., сравнете разходния бюджетъ и ще видите, че гр. София се ползува съ 1½ милиона лева за издрѣжане на своитѣ училища. Менѣ ми се вижда чудно, какъ така г. министърътъ на финанситѣ прѣдвижда перо „отъ наемната стойностъ“. Кой ще плати това? Ще го платятъ главно градоветѣ, които най-много се ползватъ отъ държавния бюджетъ. Ние трѣбва да бждемъ справедливи и когато налагаме данѣци, не трѣбва да се стрѣскаме. Недѣйте смѣта, че 75-80 хиляди граждани ще могатъ да противодѣйствуватъ на 75% отъ цѣлото ни население, което тоже плаща данѣци. Ние прѣди малко увеличихме пѣтния данѣкъ и го наложихме на послѣдната овца дори. Кой ще плаща акциза на бирата и наемното право? Ще го платятъ крѣчмитѣ. А кой ще го плати на крѣчмитѣ? Ще го платятъ потребителитѣ на пивото и на питието. И, г. г. народни представители, азъ ще ви моля едно. Понеже тукъ ще се гласува общо на трето четене, азъ правя едно друго предложение. Когато този въпросъ ще се подложи на гласуване, вие, ако сте истински депутати, ако стоите на поста си, нѣма да приемете това...

Отъ мнозинството: А-а-а!

С. Савовъ: И тогава ще се гласува второто предложение, което е мое.

Нѣкой отъ представителитѣ: Твоето по-рано ще се гласува.

С. Савовъ: Да, нека се гласува по-рано, защото вече нѣколко мои предложения паднаха, та страхувамъ се да не падне и туй по такъвъ начинъ.

Прочее, азъ правя предложение и моля да се гласува въ такъвъ смисълъ. Първо, акцизътъ на мѣстното и иностранно пиво се увеличава отъ 5 на 10 ст. на литръ. Втора алинея...

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Савовъ! Вие можете да говорите по направеното вече отъ васъ предложение, но не можете сега да правите допълнения къмъ него.

С. Савовъ: Ама то е въ свръзка съ чл. 20.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Не може.

С. Савовъ: Щомъ не може сега, догодина.

Г. г. народни представители! Азъ ви моля да се съгласите съ моето предложение, защото това пиво се употребява въ градоветѣ, а ние бѣхме толкова щедри къмъ тѣхъ. Това облагане, което

азъ прѣдлагамъ, ще даде 150.000 л. приходъ, а съ тия пари ще построимъ 5 болници.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Тукъ се зачерта „наемната стойност“ не отъ страхъ, че нѣкои дошли да блокиратъ Народното събрание: народното прѣдставителство не се бои отъ такива булевардни викания.

Д-ръ И. Дрънковъ и С. Савовъ: И не трѣбва да се бои.

Министъръ М. Такевъ: И народното прѣдставителство, което би отстъпило само подъ давлението на 5—10—20—50—100—200—500 души, не си изпълнява длъга, както трѣбва. Това не направихме затуй, защото сега у насъ има вече идея, щото този налогъ за идущата година да направимъ общински; ще видимъ сега, какъвъ резултатъ ще ни дадатъ новитѣ налози, които гласувахме за общинитѣ, и като видимъ, че идущата година бюджетитѣ на общинитѣ ще се сключатъ пакъ съ дефицитъ, ще го прѣдвидимъ като общински налогъ. И по този начинъ желанието на г. Савова, което е и общо желание, ще се изпълни тогава. Само че не трѣбва да правимъ скачки, ами трѣбва да изучимъ въпроса. Идущата година ще го направимъ.

С. Савовъ: Доволенъ съмъ.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Оттегляте ли си прѣдложението?

С. Савовъ: Не го оттеглямъ. За наемната стойностъ оттеглямъ. Само за бирата искамъ да се гласува.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. г. народни прѣдставители! Извѣстенъ ви е какъвъ е текстътъ на чл. 20 при третото четене. Прѣдложението на г. Савова ви прочетохъ.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Савова, което въ началото ви прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. Малцинство.

Мнозина прѣдставители: Болшинство е!

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля г. квестора, понеже се оспорва, да провѣри.

Квесторъ Г. Арабаджиевъ: (Слѣдъ като прѣброява гласувавшитѣ) 70.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Болшинство. (Бурни ржкоплѣскания отъ мнозинството и отъ земледѣлческата група)

Има направено друго прѣдложение отъ народния прѣдставител г. Тараторовъ. То е къмъ чл. 21 отъ

законопроекта за бюджета на държавата за 1909 г. (Чете) „Спиртътъ, употребяванъ за фабрикуване на оцетъ, се облага съ $\frac{1}{2}$ % акцизъ и $\frac{1}{2}$ ст. общински налогъ на градусъ“.

Този въпросъ вие съ вота си вчера на второ четене сте разрѣшили.

Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ имахъ случай по-напрѣдъ да ви кажа, че когато внесеохъ тия $\frac{1}{2}$ ст. за държавата и $\frac{1}{2}$ ст. за общинитѣ, то не бѣше за това, че искамъ съ това да създамъ нѣкои нови ресурси за съкровището, а искахъ само да ми се дадатъ сръдства да мога да се боря съ контрабандата, която е твърдѣ много развита въ оцетовитѣ фабрики. Но, вмѣсто да вземаме акцизъ и октроа и по този начинъ да направимъ, щото оцетовитѣ фабрики да нѣматъ интересъ да контрабандиратъ, ние намѣрихме друго сръдство: ще туримъ по единъ контрольоръ при всѣка фабрика, който ще вземе всички мѣрки и сръдства, за да не може тази контрабанда да се върши, и, вмѣсто по $\frac{1}{2}$ ст., всѣка фабрика да плаща по 1.200 л. Менѣ ми се чини, г. г. народни прѣдставители, че това, което приехме вчера, и сега трѣбва да го приемемъ. Да отхвърлимъ прѣдложението, защото не бихъ желалъ и вие, народнитѣ прѣдставители, и ние, правителството, да бъдемъ обвинявани, че и на оцета туряме данъкъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Тараторовъ! Моля да развиете прѣдложението си.

А. Тараторовъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 21 бѣше споменатъ $\frac{1}{2}$ ст. общински налогъ и $\frac{1}{2}$ ст. акцизъ. Вие виждате, комисията го е измѣнила — да облагаме фабрицитѣ съ 1.200 л., подъ прѣдлогъ да се вземе по единъ контрольоръ, който да пази тази контрабанда. Извѣстно ви е, г. г. народни прѣдставители, че съ това ние ще убиемъ мѣстния натураленъ оцетъ, който се консумира отъ хората досега. Вие виждате у насъ, че всичкитѣ излишни вина, които нашитѣ лозари иматъ, ги правятъ на оцетъ и го консумираха въ Вългария. Щомъ станаха тия фабрики, отъ денъ на денъ нашитѣ лозари пропадатъ. Азъ ще моля, г. г. народни прѣдставители, да приемете този налогъ, както общинския налогъ, така и акциза, за да можемъ да поощримъ и мѣстното лозарство.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдварително ще ви съобща, че това е старата редакция на чл. 21, която вие на второ четене снощи не приехте.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Тараторова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Направено е прѣдложение отъ г. Копринарова, щото чл. 16 да стане така: „Платежнитѣ заповѣди, издавани отъ министерствата, дирекциитѣ, фондо-

ветѣ, дивизиитѣ, се изпращатъ отъ счетоводителитѣ, заедно съ оправдателнитѣ документи, на Върховната смѣтна палата. — Първата алинея на чл. 7 и чл. чл. 12 и 13 отъ закона за касовата служба на държавата се отмѣняватъ.“

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще ви моля да приемете този членъ, който не отмѣнява, не прави нищо особено, а е една формалност само. Въ закона за касовата служба е прѣдвидено, че въ Финансотото министерство има едно контролно бюро, та когато се издава една платежна заповѣдъ, най-напрѣдъ тя трѣбваше да отиде въ това контролно бюро, оттамъ отива въ Смѣтната палата, оттамъ въ счетоводното бюро, а оттамъ вече отива въ Банката, дѣто се плащатъ паритѣ. Азъ намѣрихъ за добръ да съкратя едно отъ тѣзи митарства, именно контролното бюро, и вие одобрихте това, съгласихте се да се заличи въ бюджета контролното бюро. Та сега, понеже въ закона за касовата служба се казва, че когато отъ едно министерство се издаде платежна заповѣдъ, тя трѣбва да отиде въ контролното бюро — което не съществува вече — и оттамъ въ Смѣтната палата, то за да не става суматоха въ плащането на платежнитѣ заповѣди, азъ моля да се приеме това прѣдложение, въ което се казва, че занаярѣдъ платежната заповѣдъ ще се праща направо въ Смѣтната палата.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Копринаровъ има думата.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Чл. 16 ще бѣде слѣдъ чл. 15, а чл. 16 отъ проекта ще стане чл. 17; така щото, чл. 16 не отмѣня нищо, а само урегулира една материя, която не е била урегулирана. Та така: чл. 16 ще остане тоя, който се прочете като прѣдложение, а чл. 16 въ проекта става чл. 17 и, като така, всички други членове се прѣнумериратъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Има друго прѣдложение, направено тоже отъ г. Копринарова, щото чл. 11 отъ законопроекта за бюджета да се прѣредактира тѣй: „На офицеритѣ, турени въ категорията „на разположение“, не се плаща допълнителното възнаграждение, прѣдвидено въ чл. 78 отъ закона за въоръженитѣ сили“.

Моля г. Копринарова да развие прѣдложението си.

Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Ясно е, нѣма нужда да се развива.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Чл. 11 е така редактиранъ, че когато се повикатъ военни лица на обучение, да не имъ се плаща, а цѣлѣта, която се гони, е да се не плаща на военнитѣ лица, ко-

гато не сж викани на обучение. Въ чл. 78 отъ закона за въоръженитѣ сили е казано, кога имъ се плаща и кога не имъ се плаща. Така щото, чл. 11 не се измѣнява въ нищо друго, освѣнъ въ своята редакция, за да се отървемъ отъ едно криво тълкуване.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ И. Саллабашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще моля да се приеме това прѣдложение на г. Копринарова. Съ това се урежда въпросътъ по-гладко, по-ясно, защото има случай, дѣто на запасни офицери, когато се викатъ на обучение въ редовитѣ на армията, трѣбва да се плаща едно възнаграждение. Законътъ за бюджета трѣбва да отнема правото за възнаграждение на запасни офицери само за онѣзи случаи, когато тѣ сж по домоветѣ си, когато нищо не вършатъ. При все туй, тѣмъ досега се е давало едно възнаграждение, една добавъчна заплата. Това нѣщо, именно, ние унищожаваме. Та, за по-голѣма яснота, г. Копринаровъ направи това прѣдложение, което моля да се приеме.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Които приема това прѣдложение на г. Копринарова, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ законопроекта за бюджета за 1909 г. така, както се прие сега, при третото четене, съ измѣненията и допълненията, които се направиха по него, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се единодушно.

Отъ мнозинството: Браво! (Ржкоплѣскане)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Прѣди да свършимъ, азъ ще ви моля да гласувате прѣдложението за $\frac{1}{12}$ отъ кредита за заплата по извънредния бюджетъ за 1908 г. и за $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ за заплати, стипендии и пенсии по бюджетитѣ на разнитѣ фондове за сѣщата година и, второ, да гласуваме на трето четене закона за измѣнение чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини, за да можемъ да отцѣпимъ селата отъ общинитѣ и да си направятъ бюджетитѣ за идущата година. То е на трето четене, само единъ прочитъ и работата ще се свърши.

И. Хаджиевъ: Ами законопроектътъ за болницитѣ?

Министъръ М. Такевъ: Ако остане врѣме, и него ще минемъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. г. народни прѣдставители! Г. секретарътъ ще прочете прѣдложението за $\frac{1}{12}$ по извънредния бюджетъ за 1908 г.

Секретарь П. Войниковъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

за предложението до първата редовна сесия на XIV-то обикновено Народно събрание за гласуване $\frac{1}{12}$ отъ кредита за заплати по извънредния бюджетъ за 1908 г. и по $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ за заплати, стипендии и пенсии по бюджетитѣ на разнитѣ фондове за сжщата година — за изплащане заплатитѣ, стипендиитѣ и пенсийтѣ по сжжитѣ бюджети прѣвъ м. януарий 1909 г.

Г. г. народни прѣдставители,

Понеже не ще има възможност да се гласуватъ прѣди нова година изцѣло извънредниятъ бюджетъ за постройки на желѣзници и пристанища и бюджетитѣ на разнитѣ фондове за идущата 1909 г., а това ще остане да се направи слѣдъ нова година, имамъ честъ да ви моля да гласувате по $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ за заплати, стипендии и пенсии по казанитѣ бюджети за текущата година, за да може по сжщия размѣръ да се платятъ заплатитѣ, стипендиитѣ и пенсийтѣ прѣвъ м. януарий 1909 г.

София, 20 декемврий 1908 г.

Министъръ на финанситѣ: И. Саллабашевъ.

Прѣдложение

за $\frac{1}{12}$ отъ кредита за заплати по извънредния бюджетъ за 1908 г. и по $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ за заплати, стипендии и пенсии по бюджетитѣ на разнитѣ фондове за сжщата година — за изплащане заплатитѣ, стипендиитѣ и пенсийтѣ по тия бюджети прѣвъ м. януарий 1909 г.

Разрѣшава се на министритѣ да разходватъ прѣвъ м. януарий 1909 г. за заплати, стипендии и пенсии по $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ, прѣдвидени за сжщата цѣль въ извънредния бюджетъ и въ бюджетитѣ на разнитѣ фондове за 1908 г., както слѣдва:

1. За плата на персонала при Дирекцията за постройки на желѣзницитѣ и пристанищата и вѣнкаташната ѣ служба	50.000 л.
2. По пенсионния фондъ (за заплати	4.200 „
по гражданското вѣдомство (за пенсии	267.000 „
3. За пенсионния фондъ по военното вѣдомство, за пенсии	122.500 „
4. По разнитѣ фондове, управлявани отъ Министерството на народното просвѣщение — за стипендии	5.000 „
5. По фонда за епизоотитѣ — за заплати	5.000 „
6. По фонда „Д-ръ Василиади“ — за заплати	1.600 „
7. По фонда „Общински пжтища“ — за заплати	83.200 „
Всичко	538.500 л.

Заплатитѣ да се изплащатъ по щатоветѣ за 1908 г.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема прочетеното прѣдложение, внесено отъ г. ми-

нистра на финанситѣ, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Понеже е прѣдложение, то е само на едно четене.

Слѣдва трето четене на законопроекта за измѣнение на чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ П. Мисловъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за измѣнение чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини.

Членъ единственъ. Чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини се измѣнява така: „Измѣнения въ състава на общинитѣ (закриване и откриване общини, отцѣпване села отъ едни общини и присъединяване къмъ други); както и прѣмѣстване общински центрове, става по мотивирано заявление на жителитѣ отъ селото, което иска отцѣпването, скрѣпено съ подписитѣ на повечето отъ половината на избирателитѣ, прѣдставено на окръжния управителъ, който, слѣдъ като провери лично доколко селото разполага съ необходимитѣ срѣдства за издържане на общинско управление, внася го въ окръжния съвѣтъ за разглеждане. Рѣшението на окръжния съвѣтъ се праща министру на вжтрѣшнитѣ работи, който го прѣдставя на царя за утвърждение съ указъ.

Забѣлѣжка. Взетитѣ отъ окръжнитѣ съвѣти рѣшения въ сесията отъ 1908 г. подлежатъ на изпълнение, както сж взети.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема законопроекта за измѣнение чл. 4 отъ закона за селскитѣ общини на трето четене така, както го прочете г. докладчикътъ, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

С. Савовъ: Да се прочете на трето четене и законопроектътъ за болницитѣ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министъръ-прѣдседателътъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Има да се чете на трето четене законопроектътъ за болницитѣ и други редъ законопроекти, които сж внесени тукъ, въ Народното събрание, но вече ще останатъ за прѣвъ м. януарий.

Азъ моля Събранието да се съгласи да продължимъ редовната сесия на XIV-то обикновено Народно събрание до 1 февруарий. Моля да се вземе рѣшение въ тази смисль. Съгласие на държавния глава има и, ако сте съгласни, азъ ще прочета указа.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема прѣдложението на г. министъръ-прѣдседателя да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Министър-председател А. Малиновъ: (Чете)

**Указъ
№ 11.**

Ние Фердинандъ I
съ Божия милостъ и народната воля
Царь на България.

По предложението на нашия председател на Министерския съветъ, министър на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията, представено намъ съ доклада му № 1097 отъ 22 декемврий т. г. и възъ основа на чл. 129 отъ конституцията,

постановихме и постановяваме:

I. Да се продължи първата редовна сесия на XIV-то обикновено Народно събрание до 1 февруарий 1909 г.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия председател на Министерския съветъ, министър на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията.

Издаденъ въ София на 22 декемврий 1908 г.

На първообразния съ собствената на Негово Величество Царя рѣка написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ,

Председател на Министерския съветъ, министър на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията:
А. Малиновъ.

И тъй, г. г. народни представители, съобразно съ вашето съгласие и съгласието на държавни глава, заседанията ще се продължатъ до 1 февруарий.

Но ще моля Събранието, отъ друга страна, да се съгласи, щото заседанията ни прѣзъ м. януарий да почнатъ отъ 10 януарий. До 10 януарий и вне ще имате възможность да си поотпочинете, и ние да направимъ същото нѣщо — което не е важно — за да можемъ да се подготвимъ съ редъ работи къмъ м. януарий. Моля, прочее, събранието да вземе рѣшение, че заседанията почватъ отъ 10 януарий, а дневниятъ редъ да е продължение на дневния дневенъ редъ.

А. Стамболийски: Всички нови законопроекти да се впишатъ въ дневния редъ.

Министър-председател А. Малиновъ: Азъ моля, г. председателю, да се впишатъ въ дневния редъ и новитѣ законопроекти.

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Които приематъ направеното предложение отъ г. министър-председателя, щото заседанията сега да се

отложатъ и да наченатъ на 10 януарий 1909 г., да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.

С. Савовъ: Г. председателю! Искамъ думата по дневния редъ.

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Мирски има думата, относително дневния редъ.

К. Мирски: Азъ моля г. министър-председателя да се съгласи да туримъ на дневенъ редъ законопроекта за амнистията.

Министър-председател А. Малиновъ: Има ли другъ нѣкой да предложи нѣщо?

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Савовъ.

С. Савовъ: Азъ мисля, че народното представителство въ разстояниѣ на 10 дена много се измъчи отъ работа, но нѣма да се умори, ако само още 10 минути стои, за да се прочете законопроектътъ за болницитѣ.

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател А. Малиновъ: Г. г. народни представители! Нищо нѣмамъ противъ това — да се сложи на дневенъ редъ и предложението на народния представител г. Мирски, защото единъ пътъ направено това предложение, трѣбва да се сложи на дневенъ редъ и трѣбва да бъде разисквано. Понеже г. Стамболийски бѣше казалъ, че е внесълъ предложение, и законопроектитѣ сами по себе си слѣдватъ, по всѣка вѣроятность, ще намѣримъ на 10, 11 и нататкъ време да отговоримъ, прѣди всичко, на интерпелациитѣ, да се занимаемъ съ извънредния бюджетъ и, послѣ това, ще слѣдватъ законопроектитѣ. Та нѣмамъ нищо противъ това — да се сложи на дневенъ редъ и законопроектътъ на г. Мирски.

Сега, г. г. народни представители, за дѣятелността досега на Народното събрание, считамъ за свой дългъ да ви благодаря и се надѣвамъ, че съ същата енергия, съ същото трудолюбие, съ същата обективность и старание ние ще продължимъ своята законодателна работа и прѣзъ м. януарий.

Сега, до виждане до 10 януарий! (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствующъ Н. Гимиджийски: Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 1 ч. слѣдъ пладне)

Председателъ: **Х. Славейковъ.**

Подпредседатели: { **Н. Гимиджийски.**
Н. Кжневъ.

Секретари: { **В. Александровъ.**
П. Войниковъ.

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гълъбовъ.**